

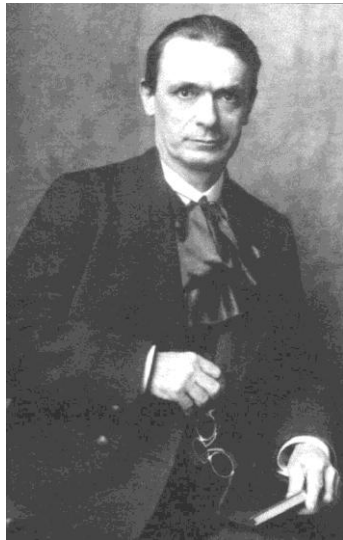
רודולף שטיינר

הגשר בין האידיאלי והממשי

[הוצאת בדולח](#) מקדישה, ללא תמורה, את התרגום לעברית של ספר זה לקהל קוראות וקוראי ספרות אנתרופוסופית על מדע הרוח מייסודו של רודולף שטיינר. אפשר להעבירו הלאה, ללא תמורה.

פניות באימייל לכתובת bdolah.books@gmail.com

קובץ זה אינו למכירה ו/או למסחר בכל דרך שהיא.

"...בעוד שבעידנים קדם-כריסטיאניים הדבר החשוב ביותר היה לזהות את מקור החיים, עתה הדבר החשוב ביותר הוא לזהות את מקור התודעה. רק על-ידי כך שילמד לאחד את החכמה הקוסמולוגית הזאת עם מה שהאדם חווה כ-ודאות אמיתית בנפשו, כלומר רק על-ידי תפיסת מדע הרוח עם ישותו הפנימית, שהאדם יצליח לראות את הממשות הרוחית אשר נסתרת במה שאחרת ממשות זו חסרה בישותו הפנימית..."

מתוך: הגשר בין האידיאלי והממשי, GA-184, הרצאה 1

— רודולף שטיינר —

THE BRIDGE BETWEEN THE IDEAL AND THE REAL

By Rudolf Steiner

GA-184

דורנאך, 6-7 בספטמבר 1918

תרגום מאנגלית ועריכה: מוריס איטח

מהדורה ראשונה 2026

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

© כל הזכויות למהדורה העברית שמורות 2026 לבדולח הוצאה לאור

email: bdolah.books@gmail.com

תוכן עניינים

[הרצאה 1](#). הגשר בין האידיאלי והממשי I

דורנאך, 6 בספטמבר 1918

[הרצאה 2](#). הגשר בין האידיאלי והממשי II

דורנאך, 7 בספטמבר 1918

הרצאה 1

הגשר בין האידיאלי והממשי I

דורנאך, 6 בספטמבר 1918

ברצוני לקחת אחדים מאותם נושאים שדננו בהם בקיץ הזה אשר צוינו במהלך התייחסויותינו ולהעמיק בהם יותר. לכן, היום, מחר ומחרתיים, אציג עובדות היסטוריות מסוימות וכן עובדות אובייקטיביות ספורות; והיום, כהכנה, ברצוני להצביע על עובדות היסטוריות ספורות ומהן, במיוחד מההתגלות של אישיות היסטוריות מסוימות, נסיק מסקנות שעליהן נוכל לבסס את התייחסויותינו העמוקות יותר.

בכל העידנים, אלה אשר התקדשו במיסטריות, תמיד ביטאו, בצדק, אמירה מסוימת. זוהי האמירה הבאה: "אלא אם כן אדם יודע כיצד להעריך כהלכה את אותם שני זרמים של תפיסות-עולם שהזכרנו: אידיאליזם ומטריאליזם, או שהוא ייפול דרך מלכודת לתוך סוג של 'מרתף' ביחס להשקפת-העולם שלו, או שהוא יעלה באופן עיוור על הנתיבים האחרים שאדם צריך לצעוד בהם כדי לרכוש תפיסת-עולם." עתה, המלכודת שבה אדם יכול ליפול ובה לא יבחין בדואליזם, נתפסה על-ידי המתקדשים של המיסטריות כדואליזם שאינו יכול למצוא את הגשר בין האידיאלי – אפשר לכנותו, 'האידיאלי שהינו בעל גוון רוחי' – והמטריאליסטי אשר עוסק בחומר. והסמטה החשוכה שבה אדם עלול ללכת לאיבוד לאורך נתיבי הפילוסופיה השונים אם הוא לא ימצא את האיזון בין אידיאליזם ומטריאליזם, עבור אותם מתקדשים של המיסטריות, סמטה חשוכה זו הייתה פטליזם.

תקופתנו האחרונה נוטה מצד אחד להשקפה דואליסטית ומצד שני לפילוסופיה פטליסטית, אף על פי שהדברים הללו אינם מקובלים ואף לא נראים בבהירות.

עתה, היום ברצוני לקחת אישיות אחת מהחיים של דמדומי התקופה האחר-אטלנטית הרביעית תוך התייחסות לחיי-הפילוסופיה ולתת תיאור קצר שלה והשקפתה; אז, נוכל להתייחס לאישיות אחרות שהינן אופייניות יותר לתפיסות-העולם שלנו, התקופה האחר-אטלנטית החמישית. אישיות אופיינית מאוד בחיי-החשיבה של המערב, אוגוסטינוס, שחי משנת 354 עד 430 בעידן הכריסטיאני שלנו. נזכיר מחשבות מסוימות של אוגוסטינוס, כי, כפי שתראו מהשנים שציינתי, הוא חי בדמדומי התקופה האחר-אטלנטית הרביעית אשר הגיעה לסופה במאה החמש-עשרה. אנו יכולים לראות בבירור את ההתקרבות לסוף זה החל מהמאות השלישית עד השישית. עתה, אוגוסטינוס היה צריך לעבור דרך הרשמים של השקפות-העולם המגוונות ביותר. דננו בדברים הללו לעתים קרובות. מעל לכול, אוגוסטינוס עבר דרך מניכאיזם וסקפטיות.

הוא הכניס לנפשו את כל האימפולסים הללו שאדם יכול לקבל אם מצד אחד הוא מסתכל בעולם והוא מוצא שהכול אידיאלי, יפה וטוב, כל מה שמלא חכמה ואז, מצד שני, כל מה שמכוער, רע ושקרי. עתה, אנו יודעים שהמניכאיזם 'מסתדר' – הוא מסתדר רק עם שני הזרמים הללו בסידור של הקוסמוס, על-ידי כך שמניחים קוטביות נצחית, דואליזם נצחי, בין חשיכה ואור, רע וטוב; מה שמלא חכמה ומה שמלא רשעות.

המניכאיזם 'מסתדר' רק עם דואליזם על-ידי כך שהוא מאחד מושגים עתיקים, קדם-כריסטיאניים ובסיסיים עם קבלת הקוטביות בתופעות העולם. מעל לכול, הוא מאחד אידיאות מסוימות שאפשר להבין כאשר יודעים שבימי-קדם עולם הרוח נתפס על-ידי האנושות בראייה רוחית אטוויסטית ונתפס בדרך כזו שחזיונות בני-האדם בעולם הרוח היו זהים בתוכם לרשמים שעשה עולם הרשמים החושי. עתה, היות שהמניכאיזם לקח על עצמו אידיאות כאלו של הופעה פיזית של העל-חושי, הוא בכך נותן לבני-אדם רבים את הרושם של הפיכת הרוח לחומר, כאילו שהציג את הרוח בצורה חומרית. כמובן, זוהי טעות שהשקפות-עולם מאוחרות יותר עשו (כפי שהסברתי לאחרונה), טעות שנעשתה אפילו על-ידי התיאוסופיה המודרנית. למעשה, אוגוסטינוס התנתק מהמניכאיזם מפני שבמהלך חיי-החשיבה המטוהרים שלו, הוא לא היה יכול עוד לסבול את המטריאליזציה של הרוח. זו הייתה אחת הסיבות אשר הניעו אותו להתנתק מהמניכאיזם.

אוגוסטינוס עבר גם דרך הסקפטיות שהינה השקפת-עולם מוצדקת למדי, בה במידה שהיא מכוונית את תשומת-לבו של האדם לרגליים שדרך התבוננות בלבד במה שאדם יכול לרכוש מעולם חושי זה והתנסויותיו בזה, הוא אינו יכול ללמוד דבר בנוגע לעל-חושי. ואם מישהו דוגל בדעה שאדם אינו יכול לדגול בעל-חושי לכשעצמו, הוא יתחיל להטיל ספק בקיומה של איזושהי ידיעה של האמת עצמה. אוגוסטינוס עבר גם בספק של ידיעת האמת; ובכך, הוא קיבל את האימפולסים החזקים ביותר.

עתה, אם אדם רוצה לראות מה הוביל את אוגוסטינוס להציב את עצמו בפילוסופיה המערבית, הוא מוכרח להצביע על פסגת התרשמויותיו, שמהן קרן כל האור אשר שלט בו, שהיה גם פסגת השקפת-העולם שהוא בסופו של דבר פיתח. זוהי הנקודה, ידידי היקרים; ואפשר לאפיינה בדרכים הבאות: אוגוסטינוס הצליח לרכוש את אותה ודאות, הוודאות האמיתית שבהחלט אינה כפופה לשום אשליה, אשר יכולה להירכש רק על-ידי אדם ביחס למה שהוא מתנסה בו בנפשו הפנימית. כל דבר אחר עשוי להיות לא-ודאי. בין אם הדברים אשר מופיעים בפני עינינו או מושמעים באוזנינו או עושים רשמים על איברים חושיים אחרים, בנויים באמת כפי שהם מופיעים כראיה של החושים, שאדם אינו יכול לדעתה. איננו יכולים לדעת כיצד זה מופיע, כאשר אדם חוסם את איברי החושים שלו בפניו. זוהי הדרך שבה בני-אדם חושבים על העולם החיצוני הנתון-לתפיסה-חושית, שחושבים בדרכו של אוגוסטינוס. הם חושבים שעולם זה הנתון-לתפיסה-חושית חיצונית, כפי שהוא פרוש לפנינו, אינו יכול לספק ודאות בלתי-מותנית, אינו יכול לספק אמת בלתי-מותנית, שהאדם אינו יכול לרכוש ממנו דבר שעליו הוא יוכל לעמוד על נקודה ממשית איתנה.

מצד שני, אדם נוכח במה שהוא חווה בנפשו הפנימית; בלי קשר לדרך שבה הוא חווה זאת שם, הוא עצמו חווה את האידיאות והרגשות הללו בישותו הפנימית. הוא יודע על עצמו שהוא חי בהתנסויותיו הפנימיות שלו. ולכן, עבור הוגה כמו אוגוסטינוס, העובדה נעשית מבוססת על-ידי התנסויותיו הפנימיות שלו; בהתייחס למה שהאדם חווה בנפשו הפנימית כאמת, הוא מתמסר לחוסר-האפשרות של אשליה. אדם יכול להאמין שכל דבר אחר שהעולם אומר כפוף לאשליה, אבל הוא אינו יכול לפקפק בכך שמה שאדם חווה בישותו הפנימית, כמו האידיאות והרגשות שלו, הוא האמת; זה ודאי. אותו בסיס מוצק לקבלת אמת שאין עליה עוררין, יצר את אחת מנקודות-המוצא של הפילוסופיה של אוגוסטינוס.

שוב, בדרך מהממת, בתקופה האחר-אטלנטית החמישית, דקארט בחן שוב את אותה נקודה; הוא חי משנת 1596 עד שנת 1650. האמירה שלו: "אני חושב, משמע אני קיים", אשר נשאר אמיתית גם כאשר אנו מטילים ספק בכל דבר אחר, שהוא לוקח כנקודת-המוצא שלו, ובהתרשמות הזאת הוא פשוט לוקח את נקודת-המבט של אוגוסטינוס.

עתה, ידידי היקרים, עובדה היא שבהתייחסות לאיזושהי תפיסת-עולם, אדם מוכרח תמיד לומר: אדם שחי בנקודת-זמן מסוימת באבולוציה האנושית, רוכש השקפות-עולם מסוימות – רק אלה אשר באים מאוחר יותר יכולים לראותן. אדם מוכרח לומר שזה שמור תמיד לאלה אשר באים מאוחר יותר לראות דברים בדרך קיצונית ואמיתית יותר, מאשר אדם שצריך לבטאם בתקופה מסוימת באבולוציה האנושית. אדם אינו יכול להתחמק מעובדה זו; וטוב יהיה אם מנקודת-המבט האנתרופוסופית שלנו במיוחד, כפי שאמרתי לכם לעתים קרובות, אם זה היה מוכר באופן מודע וקפדני שאפילו מה שנאמר עתה, אף על פי שאנו רוכשים ידיעה מתקדמת כזו על דברים רוחיים, אין לתפוס זאת כסך של דוגמות מוחלטות. עלינו להיות ברורים למדי שאלה אשר באים אחרינו, בזמנים עתידיים, יוכלו לראות יותר ממה שאנו יכולים לראות. על זה מתבססת האבולוציה הרוחית האמיתית של המין האנושי וכל דבר שהינו בעל טבע מעכב בהתקדמות הרוחית של המין האנושי, מתבסס בסופו של דבר על העובדה שבני-אדם לא יקבלו זאת. הם אוהבים שאמיתות תוצגנה בפניהם, לא כאמיתות של תקופה מוגדרת אחת, אלא כדוגמות מוחלטות נצחיות.

וכך, מנקודת-המבט שלנו, אנו יכולים להסתכל חזרה על אוגוסטינוס ועלינו לומר: אם אדם ניצב בנקודת-המבט של אוגוסטינוס, עליו לבחון זאת בחדות – שהוא מניח חוסר-ודאות ביחס לאמיתות של כל ההתגלויות החיצוניות ו-ודאות אמיתית רק בהתנסות של מה שאנו נושאים בנפשנו. עתה, אם אדם מתמסר לרושם כזה, הוא מניח מראש שכישות אנושית, הוא אמיץ במידה מסוימת. הוא אולי לא היה צריך להזכיר בהחלטיות רבה כל-כך את מה שעומד אני לומר עתה, אלא אם כן היה עלינו לקבל את העובדה שזה אופייני להשקפת-העולם של העידן שלנו שחסר לו אומץ. חוסר האומץ שאני מתייחס אליו כאן, מבוטא בשני כיוונים. כיוון אחד הוא: כאשר אדם מקבל באומץ, כפי שעשה אוגוסטינוס שאפשר לגלות ודאות אמיתית ביחס למה שאתם חווים בישותכם הפנימית, אז הקוטב השני של האומץ הזה מוכרח להיות מה שלא קיים

בעידן הנוכחי שלנו. מוכרח להיות לאדם האומץ לקבל שאין למצוא בהתגלות חושית-חיצונית ודאות אמיתית ביחס למציאות. היא דורשת אומץ פנימי ממשי בחשיבתו כדי להתכחש למציאות החיצונית באמירותיו ש-ודאות אמיתית נתפסת על-ידי מטריאליזם מודרני כבטוח בהחלט. מצד שני, הוא דורש אומץ לקבל ש-ודאות אמיתית מופיעה רק כאשר אדם מודע באמת למה שאדם חווה באופן פנימי. לבטח, דברים כאלה נאמרים, אפילו בימינו, והם אלה שדורשים אומץ דו-איברי מבני דורו, אם הם נלהבים לגבש תפיסת-עולם. אך, כיום אדם מוכרח לחשוב על הדברים הללו באופן שונה, אם ברצונות לחשוב באופן ממצה. ובזה, העמדה ההיסטורית כולה של אוגוסטינוס מתגלה בפני המין האנושי המודרני, כי על האדם לחשוב על הנושאים הללו באופן שונה. כיום, אדם מוכרח לדעת משהו שלא אוגוסטינוס ולא דקרט התייחסו אליו. דיברתי על כך היכן שדנתי בדקרט, בספרי *חידת האדם*¹. כיום, עלינו לקבל: האמונה שאדם יכול להגיע לפילוסופיה אשר מניחה את הדעת, על-ידי תפיסת ישותו הישירה כאדם, כפי שהיא מופיעה כיום – האמונה שאדם יכול להגיע לנקודת-מבט איתנה בישותו הפנימית – מופרכת בכל פעם שאדם נרדם. בכל פעם שאדם כיום עובר למצב של חוסר-תודעה של השינה, נחטפת ממנו אותה ודאות מוחלטת של התנסות פנימית שעליה דיבר אוגוסטינוס – הממשות של אותה התנסות פנימית נחטפת ממנו. מהרגע שבו אתם נרדמים ועד לרגע התעוררותכם, ממשות ההתנסות עוזבת אתכם. והאדם בימינו שחווה את ישותו הפנימית בדרך שונה מזו שנחווה בעידן האחר-אטלנטי הרביעי, אפילו מזו שנחווה בדמדומי העידן של אוגוסטינוס, מוכרח להודות: "אין זה משנה באיזו חדות הודאות נחווית בישותו הפנימית של האדם, לחיי האדם לאחר המוות אין כלל ודאות; מהסיבה הפשוטה שממשות התנסויותיו שוקעת בתחום הלא-מודע, בכל פעם שהוא משתקע בשינה, כמו-כן, ישות אנושית מודרנית אינה יודעת אם היא לא עוברת לתחום של אי-ממשות וכך מה שאדם חווה באופן בטוח לכאורה בישותו הפנימית, לא נעשה בטוח מפני התקפה. אולי זה לא מופרך באופן תיאורטי, אך עצם העובדה של השינה סותר זאת.

עתה, אם נפנה את תשומת-לבנו למה שנאמר זה עתה, נזהה כיצד, במציאות, אוגוסטינוס עם הצדקה גדולה יותר מאשר דקרט מאוחר יותר, (שככלות הכול רק חזר על אוגוסטינוס בעידן אחר) היה יכול להגיע להשקפתו. לאורך התקופה האחר-אטלנטית הרביעית כולה ואפילו לאורך עידן אוגוסטינוס, עדיין חי בישויות אנוש משהו כמו הדהוד מהראייה הרוחנית האטוויסטית העתיקה. למרבה הצער, ההיסטוריה בימינו מבחינה באותם דברים במידה מועטה מאוד ובאמת היא יודעת מעט מאוד עליהם; אך, רבים היו אותם בני-אדם לאורך העידן האחר-אטלנטי הרביעי כולו, ידעו מהתנסויותיהם האישיות שחיי-רוח אכן התקיימו. זאת מפני שהם ראו אותם. ובעידן האחר-אטלנטי הרביעי – זה היה שונה בתקופות האחר-אטלנטיות

---

¹ GA-20.

השלישית והשנייה – בעידן הרביעי הם ראו אותם בעיקר מפני שהם חדרו אל תוך חיי-השינה שלהם. לכן, אנו יכולים לומר: בתקופה האחר-אטלנטית הרביעית, זה לא היה המקרה עבור בני-אדם, ששנתם עברה לגמרי באופן לא-מודע. אותן ישויות אנוש מהתקופה האחר-אטלנטית הרביעית ידעו שמרגע ההירדמות ועד לרגע ההתעוררות, היה פרק-זמן שבו כל מה שהיה להן כאידיאות, כרגשות מן התעוררות ועד להירדמות, המשיך לפעול, אך בצורות אחרות. חיי-הערות שלהם של אמת, שקעו כביכול בחיי-שינה עמומים, אך מודעים. באותו עידן, האדם עדיין ידע שמה שנחווה כאמת פנימית, היה לא רק אמת, אלא גם ממשות, כי הוא הכיר את אותם רגעים של חיי-השינה שבהם התגלה, לא רק כחיים מופשטים, אלא כחיים ממשיים ומוחשיים ברוח, מה שאדם התנסה בו בישותו הפנימית. היום, אין מדובר בלהוכיח אם אוגוסטינוס עצמו היה יכול לומר מהתנסותו: "אני מכיר את עצמי בכך שבמהלך פרק-הזמן שבין ההירדמות וההתעוררות, מופיעה התנסות, שהינה אמיתית, גם אם היא אינה ממשית באופן פנימי." העובדה שאדם היה יכול לתפוס רושם כזה, שעליו היה יכול לעמוד איתן, עדיין היה בהחלט אפשרי בעידן של אוגוסטינוס.

עתה, אתם רואים, אם תיקחו את מה שאמרתי זה עתה בהתייחס לטבע הסובייקטיבי של האדם ותכלילו אותו על המקרוקוסמוס כולו, תגיעו למשהו אחר. תגיעו לאותו מצב שממנו טבע סובייקטיבי בתקופה קדומה יותר, ועדיין בתקופה האחר-אטלנטית הרביעית, באמת הקדים; מה שממנו באמת התאפשר. הבה נדבר לרגע על העידן הקדם-כריסטיאני. מוכרחים אתם לזכור שמיסטריות גולגתא היא קו החלוקה בין אותם רשמים אטוויסטיים עתיקים והרשמים החדשים יותר, שרק כיום נמצאים בתחילתם. באותו עידן קדם-כריסטיאני, אדם עדיין היה יכול לדבוק באמיתות חיות מסוימות של המיסטריות. אמיתות המיסטריות שאליהן אני מתייחס עתה, הן אלו אשר קשורות במיוחד לסוד הגדול של לידה ומוות. מתקדשים מסוימים של המיסטריות התייחסו אליו כסוד שאין להתייחס אליו, כך הם חשבו, בקרב אלה שאינם מקודשים. (גם על זה דיברתי בהרצאות האחרונות). הם חשבו שאותם סודות אינם צריכים להימסר לעולם כי העולם אינו בשל עדיין לקלוט אותם. באותה תקופה קדם-כריסטיאנית, הייתה במיסטריות נקודת-מבט מסוימת ביחס לקשר בין לידה ומוות בחיים הקוסמיים העצומים, שבהם האדם מוכנס עם ישותו כולה. באותו עידן קדם-כריסטיאני, דרך אותם מיסטריות, האדם הפנה את תשומת-לבו במיוחד ללידה, לכל התהליכים אשר כרוכים בהיוולדות בעולם. מי שהתוודע להשקפות-העולם של הזמנים העתיקים, יודע גם איזה דגש שמו על תהליך הלידה – של היווצרות, צמיחה, גדילה – כל אותם תהליכים, כל אותן השקפות עתיקות, בהם עסקו במיוחד. לעתים קרובות, הדגשתי איזה ניגוד עצום הופיע במיסטריות גולגתא. הצגתי זאת בדרך הבאה: פשוט חישוב כיצד, שש מאוד שנה לפני מיסטריות גולגתא, בודהא אשר ניצב באבולוציה של האדם כסיכום תפיסת-העולם הקדם-כריסטיאנית, מובל למושגים שלו, כי, בין דברים אחרים, הוא רואה גוויה. "המוות הוא סבל." אמירה זו הופכת לאמיתה עם בודהא, שמוכרחים להתגבר על אותו סבל. יש למצוא אמצעי

שיאפשר להתרחק מהמוות. הגוויה היא מה שבודהא מתרחק ממנה, כדי להגיע למשהו שעבורו, אף על פי שעבר ספיריטואליזציה, יכול להתמלא בחיי-צמיחה, חיי-גדילה.

עתה, אם נפנה לשש מאות השנים לאחר מיסטריות גולגתא, לחלק אחר של העולם ולישויות אנוש אחרות, נראה שחזיון הגוויה של הכריסטוס על הצלב אינו משהו שאדם צריך להתרחק ממנו, אלא שאליו עליו לפנות, אשר נתפס מכל הלב כסמל אשר יכול לפתור את חידות הקוסמוס בה במידה שהן מתייחסות לאדם ולהתפתחותו.

קיים קשר מופלא באלף ומאתיים השנים הללו, שש מאות שנים לפני מיסטריות גולגתא, ההתרחקות מגוויה מעניקה התרוממות-רוח לתפיסת-העולם של האדם; שש מאות שנים לאחר מיסטריות גולגתא מתפתח סמל, תמונת הצלוב, פנייה למוות, לגוויה, כדי ליצור את אותם כוחות מאותה גוויה, שבאמצעותם אדם יוכל להגיע לתפיסת-עולם אשר תוכל לשפוך אור על האבולוציה האנושית. בין הדברים הרבים אשר מראים את הטרנספורמציה הכבירה אשר הופיעה באבולוציה הארצית דרך מיסטריות גולגתא, שם נמצא סמל זה של בודהא, התרחקות מהגוויה ואז מופיע סמל-הכריסטוס, הפנייה לגוויה – הגוויה של אותה ישות אשר נתפסת כישות הנעלה ביותר אשר נראתה אי-פעם על-פני האדמה.

זה באמת היה המקרה שבהקשר מסוים, המיסטריות העתיקות הציבו את מיסטריות הלידה במרכז תפיסת-העולם שלהם. אך, עם זה, ידידי היקרים, (היות שאנו מדברים על ידיעת המיסטריות ולא רק מוסרים השקפות טריוויאליות), עם זה עומד לפני נפשכם סוד קוסמולוגי עמוק. תשומת-לבכם מופנית למה שקשור לחיי הלידה באבולוציה של העולם.

אדם לא יצליח להבין את החיים הללו של הלידה בקוסמוס, אלא אם כן ביכולתו לחזור לאחור לחידת ירח-קדום. אכן, התצוגה המקדימה: התגשמות האדמה לפני שהפכה לאדמה, הייתה ירח-קדום וברבות מהתופעות אשר קשורות לירח הנוכחי שלנו, אותו חסיד של המחנה, כביכול – תוכלו לקרוא על כך בספרי מדע הנסתר בקווים כלליים² – בתופעות שונות אשר קשורות כיום לירח הנוכחי, עם המזדנב הזה, יש לנו פשוט את השפעות הלוואי המאוחרות על מה שהתרחש בהתגשמות-ירח של האדמה, בתקופה אשר קדמה להתפתחותנו הארצית.

עתה, לא היה דבר כזה כמו לידה בכל ממלכות הטבע, לא היה דבר שנולד על האדמה, אלמלא החוק של ירח-קדום היה שורר דרך מזדנב זה שהינו לוויין של האדמה שלנו. כל לידה בממלכות השונות של הטבע והאדם, תלויה בפעילותו של הירח. לזה קשורה גם העובדה שהמתקדשים של העברים הקדומים ראו

---

² GA-13, הוצאת בדולח.

ב-יהוה את אל-הירח, כישות אלוהית אשר ארגנה את תהליך ההולדה; יהוה זכה לאלוהות-ירח. היה ברור שמבחינה קוסמולוגית, מאחורי כל תהליכי הלידה בכל הממלכות, שלטו חוקי הירח. וכך, אדם היה יכול, ביכולתי לומר, לבטא באופן סמלי סוד עמוק של קוסמולוגיה באומרו: כאשר אור-ירח נופל על האדמה, על מה שמוצג על-ידי אור זה, תלוי כל מה שקשור לכל הצמיחה והגדילה והיוולדות על האדמה. באותם עידנים קדם-כריסטיאניים, אדם לא פנה במיסטריות העילאיות ביותר לחיי-השמש, הוא פנה לאור-השמש המשתקף, כלומר לאור-הירח, בכל פעם שנרמז על סוד הלידה. והניואנסים המיוחדים אשר נמזגו במעמקים של אותם מושגים קדם-כריסטיאניים, היו תלויים בעובדה שהמתקדשים הכירו את מיסטריות הירח.

הם התייחסו למיסטריות השמש כמשהו נסתר למדי, משהו שבקושי אפשר לשאתו לגבי אנושות שאינה מוכנה לו לגמרי, כי הם ידעו שזו אשליה, מאיה, להאמין שדרך קרני-השמש אשר נופלות על האדמה, אותם דברים אשר צומחים וגדלים, מושפעים מממלכות הטבע השונות. זוהי אשליה, מאיה. היה ידוע שתהליך הלידה לא היה תלוי בחיי-השמש, אלא להיפך, בחיים הדועכים והמתנוונים, תהליך המוות. אלה היו הסודות של המיסטריות. הירח גורם לדברים להיוולד, אך השמש גורמת להם למות. ולא משנה באיזו מידה, מסיבות אחרות, חיי-השמש היו מכובדים באותן מיסטריות קדם-כריסטיאניות, חיי-השמש נתפסו כגורם מוות. העובדה שישויות היו צריכות למות, לא יוחסה לשמש, ההתגשמות השנייה של האדמה, אלא צריכה להיות מיוחסת לשמש השוקעת אשר מופיעה באופן כה קסום בקו האופק.

ובכן, התנוונות החיים, היפוכם של הלידה, קשורה לחיי-שמש, אך, ידידי היקרים, היה דבר נוסף, לא חשוב כל-כך באותו עידן קדם-כריסטיאני, אך חשוב במיוחד בעידן האחר-כריסטיאני שלנו והוא שחיים מודעים קשורים לחיי-שמש וחיים מודעים שעל האדם לעבור בהם במיוחד במהלך האבולוציה הארצית שלו, אותה תודעה אשר קורנת במיוחד בעידן האחר-אטלנטי החמישי שאליו אנו עצמנו משתייכים, קשור קשר הדוק ביותר לחיי-שמש. אלא שמוכרחים אנו להתייחס לחיי-שמש אלו באופן רוחני, כפי שניסינו לעשות במהלך ההרצאות אשר ניתנו בקיץ זה. כי, אם אכן השמש היא הבורא של המוות, של החיים המתנוונים בקוסמוס, הרי שהשמש מהווה באותו זמן בורא של החיים המודעים. החיים המודעים לא היו חשובים כל-כך בעידנים הקדם-כריסטיאניים מפני שהם הוחלפו אז בחיים של ראייה רוחית אטוויסטיים, שעדיין נשארו כמורשת של הירח. עבור העידן האחר-כריסטיאני שלנו, הם נעשו חשובים הרבה יותר מהחיים. התודעה נעשתה חשובה יותר מהחיים, כי רק באמצעות תודעה שאפשר להגיע למטרתה של האבולוציה הארצית – שהינה, שתודעה זו צריכה להירכש על-ידי האנושות על האדמה בדרך התואמת מוכרחים אתם לקבל את התודעה הזאת מהנותן, השמש, שממנו החי מגיע למוות ולא חיי-הלידה.

לכן, מיסטריות גולגתא מופיעה כאותו כוח בהתפתחות הארצית אשר הפך להיות הדבר החשוב ביותר עבור אבולוציה זו – הבן של השמש, הכריסטוס, אשר עבר בגופו של ישוע מנצרת – זה קשור לסודות הקוסמיים העמוקים ביותר. המתקדשים הקדומים של המיסטריות אמרו לתלמידיהם:

"נסו לזהות דרך חיי-השינה שלכם כיצד כוחות-ירח פועלים בהם. (אנו יודעים שאפילו אדם ער שקוע באופן חלקי בשינה). נסו לזהות את חיי-ירח בחיי-השינה שלכם, כי הם פועלים בחיי-השינה שלכם, כפי שהקרינה הכסופה של הירח פועלת בחשכת הלילה."

לעומת זאת, המתקדשים הכריסטיאניים אמרו לתלמידיהם:

"נסו לזהות שהתודעה זוהרת בחיי-הערות שלכם; כי, כוחות-שמש נמזגים אל תוך חיי-הערות שלכם, בדיוק כפי שהשמש קורנת בחוץ, מבוקר עד ערב, בחיי-האדמה."

אתם רואים, היפוך זה התגשם דרך מיסטריות גולגתא ובעוד שבעידנים קדם-כריסטיאניים הדבר החשוב ביותר היה לזהות את מקור החיים, עתה הדבר החשוב ביותר הוא לזהות את מקור התודעה. רק על-ידי כך שילמד לאחד את החכמה הקוסמולוגית הזאת עם מה שהאדם חווה כ-ודאות אמיתית בנפשו, כלומר רק על-ידי תפיסת מדע הרוח עם ישותו הפנימית, שהאדם יצליח לראות את הממשות הרוחית אשר נסתרת במה שאחרת ממשות זו חסרה בישותו הפנימית.

עתה, עם אותם אמצעים אשר היו ברשות אוגוסטינוס, עם האמצעים שהיו ברשות אלה אשר מתבססים על תורתו של אוגוסטינוס, אדם אינו יכול להגיע רחוק מאוד, כי כל שינה מפריכה את הודאות הממשית של התנסויותו הפנימיות של האדם. רק כאשר ממשותה מתווספת להתנסות פנימית זו שהאדם מגיע לקרקע מוצקה על בסיס התנסותו הפנימית.

ידידי היקרים, אתם רואים שמה שאנו חושבים כיום, מה שאנו חשים כיום בחיינו הנוכחיים על האדמה, אין לו עדיין ממשות כלשהי. כיום, מכירים בזה אפילו בני-אדם ספורים בעלי-חשיבה מדעית. מה שאנו חושבים וחשים בנפשנו הפנימית הוא לא-ממשי עתה; וזו בדיוק הייחודיות – מה שאנו חווים באופן אינטימי ביותר, מה שקורן ללא ספק בתוכנו כאמת, אין ספק בכך שכיום אין לו שום ממשות. אבל, זה באמת הזרע הפורה עבור חיינו הארציים הבאים. מה שאוגוסטינוס דיבר עליו ואין שום ערובה לממשותו, שעליו אנו יכולים לומר, הוא הזרע של החיים הארציים הבאים. אנו יכולים לומר: נכון שהאמת קורנת בישותנו הפנימית, אך היא קורנת פשוט כנצנוץ. כיום, היא עדיין רק נצנוץ, אך בהתגשמותנו הארצית, מה שעתה הינו נצנוץ וככזה הוא פשוט נבט, יהפוך לפרי אשר ימריץ את התגשמותנו הבאה, כפי שזרע של צמח בשנה זו, ימריץ את הצמח הגלוי-לעין של השנה הבאה. רק כאשר אנו מתגברים על ממד הזמן שאנו יכולים למצוא במה שאנו חווים באופן פנימי, ממשות. כמובן, לא היינו הישות האנושית שאנו מהווים וזו שעלינו להיות, אם אנו חווים את האמת הפנימית שלנו כאילו הייתה ממשות כמו העולם החיצוני. לעולם לא היינו נעשים חופשיים. לא הייתה יכולה להיות שאלה כלשהי של חירות; לא היינו אפילו אישיות, פשוט היינו ארוגים בסדר של הטבע וכל מה שהתרחש בתוכנו היה מתרחש כתוצאה של כורח. אנו רק אישיות, אישיות חופשיות במיוחד, כי מתוך האריגה של מאורעות טבעיים, מתרחש סוג של נס, הנצנוץ של אותם

דברים שאנו חווים בנפשנו הפנימית, אשר יהפכו לממשות חיצונית, כמו זו של סביבתנו, בהתגשמותנו הארצית הבאה.

זהו הטבע המתעתע של העידן שלנו שכל דמיון עדיין מתמסר לו, שאיננו לוקחים בחשבון את העובדה שמה שעולה באופן פנימי כחוסר-ממשות בהתגשמות ארצית אחת, יהפוך לממשות מוחשית בהתגשמות הבאה. על כך נדבר בשתי ההרצאות הבאות.

אנו רואים כיצד מנקודת-המבט שרכשנו היום, אנו יכולים להסתכל לאחור בנקודת-המבט של אוגוסטינוס, כיצד אנו יכולים להבינו ובמידה מסוימת לראות בו את מה שהוא עצמו לא היה יכול לראות עדיין. כך, אוגוסטינוס ניצב עבורנו כדמות משמעותית במיוחד בתקופת הדמדומים של העידן האחר-אטלנטי הרביעי, כי בחדות מיוחדת הוא מצביע על זרם אחד בהתרחשויות העולם על זרם האידיאל; ובזרם הזה, הוא שואף להגיע לנקודה איתנה. אוגוסטינוס מצא את אותה נקודה איתנה. היום, ברצוננו רק להציג את העובדה ההיסטורית.

בני-אדם בעידן שלו עדיין לא התוודעו לאותה תנועה עצומה של המטוטלת אשר נוצרה עם המיסטריות של הלידה והמוות; כי, רק מתוך מיסטריות זו של המוות שעליה נדבר מחר, אפשר לגלות אימות ממשי של הוודאות המוחלטת של מה שהאדם חווה באופן פנימי כאמת.

עתה, עלינו לקפוץ קפיצה גדולה. כפי שאפינו את מה שמתגלה באוגוסטינוס כנציג תקופת הדמדומים של העידן האחר-אטלנטי הרביעי, כך ניקח אישיות מסוימות שהינן אופייניות לעידן האחר-אטלנטי החמישי שלנו ונחקור אותן על-פי קו מסוים. מהאישיות הללו, אבחר שתיים.

באחד מאותם אישים שבו הייתה מפותחת נטייה מסוימת, שהייתה אופיינית לעידן החמישי, הוא סימון הקדוש, שחי משנת 1766 עד שנת 1825. השני הוא תלמידו של סימון הקדוש, אוגוסט קונט שחי משנת 1798 עד שנת 1857. אם יש לנו באוגוסטינוס תלמיד של סימון הקדוש, אוגוסט קונט, אישיות שעם כל האמצעים אשר עמדו לרשותו, שאף, באמצעות הידיעה שלו, לאמת את הכריסטיאניות, כך שמצד שני בסימון הקדוש וכן באוגוסט קונט, אנו רואים אישיות אשר מולכות שולל באשר לכריסטיאניות. נוכל לרכוש אידיאה ברורה על מה שחי באוגוסט קונט, כמו גם במובן מסוים בסימון הקדוש, אם נתווה בקצרה את המחשבות העיקריות של אוגוסט קונט.

אוגוסט קונט הינו במידה רבה נציג של השקפת-עולם מסוימת בעידן שלנו; רק בשל העובדה שבני-אדם אינם טורחים כל-כך להבין כיצד אימפולסים מסוימים בפילוסופיה משתלבים בחיי האדם, שאוגוסט קונט נתפס כאדם מסוג נדיר בחיים ההיסטוריים. בני-האדם הללו אינם יודעים, אולי לא בכל מקום, אך בכל זאת בישויות אנוש רבות, כיצד אוגוסט קונט מנהל בית-ספר אשר משפיע בכיוונים היסודיים של חשיבתם. אפשר לומר שאוגוסט קונט הוא נציג של חלק גדול מהחיים הפילוסופיים בהווה.

אוגוסט קונט אומר שהאנושות התפתחה דרך שלושה שלבים ועתה היא הגיעה לשלב השלישי. אם אדם יתבונן בחיי-הנפש של בני-אדם לאורך שלושת השלבים הללו, הוא יגלה בשלב הראשון שהאידיאות של האדם נטו בעיקר לדמונולוגיה. השלב הראשון של האבולוציה במובנו של קונט הוא השלב הדמונולוגי. ישויות אנוש דמיינו לעצמן שמאחורי תופעות הטבע החושיות, פעלו ישויות רוחיות על-חושיות; בחיים הטרויויאליים, דמיינו רוחות בכל מקום – דמונים איימו בכל מקום, דמונים ענקיים ודמונים קטנים. זה היה השלב הראשון.

לאחר מכן, בני-האדם התקדמו מעט, בד בבד עם התפתחותם, מנקודת-המבט של הדמונולוגיה לזו של המטפיזיקה. בעוד שבהתחלה הם חשבו שדמונים, ישויות אלמנטריות, התקיימו מאחורי כל התופעות, הם הציבו במקומן אידיאות מופשטות. בני-אדם נעשו מטפיזיים כאשר לא היה ראוי עוד להיות מאמינים בדמונים. כך, השלב השני הוא שלב המטפיזיקה. הם איחדו מושגים מסוימים עם חייהם שלהם והם חשבו שעם אותן אידיאות הם יוכלו להגיע לבסיסם של דברים.

אלא שהאדם התקדם אל מעבר לשלב הזה. הוא נכנס לשלב השלישי, שבו אוגוסט קונט, במובן המאסטר שלו סימון הקדוש, מניח שהאדם אינו מחפש אחר דמונים, אינו בוחן עוד מושגים מטפיזיים, בשאפו להגיע לתשתית העולם, אלא פשוט למה שמתקבל כממשות חושית של מדע פוזיטיביסטי. לכן, השלב השלישי הוא השלב של פוזיטיביזם, מדע פוזיטיביסטי. את ההתגלויות אשר אמורות להתקבל דרך התנסות מדעית חיצונית, על האדם להתייחס אליהן כמובילות לתפיסת-עולם. עליו להסביר לעצמו באותה דרך שבה ההסבר המטפיזי אשר ניתן על סידור המרחב, כפי שהפיזיקה מסבירה את חוק הכוחות, הכימיה – את הרכב החומרים או הביולוגיה – את סדר החיים. כפי שכל דבר יכול להיות מוסבר על-ידי המדעים השונים, כך קונט ניסה להציג הרמוניה דומה ביצירתו הגדולה על פילוסופיה פוזיטיביסטית. כל דבר אשר יכול להיחוו באמצעות המדעים הפוזיטיביסטיים השונים, נתפס על-ידי קונט כדבר היחיד שהינו בעל-ערך לבני-אדם בשלב השלישי. לכריסטיאניות עצמה הוא עדיין התייחס כהתפתחות העילאית ביותר של השלב האחרון של הדמונולוגיה. לאחר מכן, הופיעה המטפיזיקה, אשר העניקה לאדם מושגים מופשטים ספורים. אך, ממשות מוחשית שרק היא יכולה להעניק הוויית-קיום בעלת-ערך לאדם על האדמה, שאותה יכול לתת רק מדע פוזיטיביסטי, על-פי קונט. וכך, הוא אף מנסה לייסד כנסייה על בסיסו של מדע פוזיטיביסטי, להביא את האדם לתצורות חברתיות כאלה אשר יכולות להיתפס על בסיסו של מדע פוזיטיביסטי. יוצא-דופן לראות את הדברים שאליהם אוגוסט קונט הגיע בסופו של דבר. אציג רק תכונות מאפיינות ספורות. הוא עסק הרבה מאוד בייסודה של כנסייה פוזיטיביסטית. עתה, אם תיקחו את הנקודות השונות, מיד תקלטו את רוחה. הכנסייה הפוזיטיביסטית הייתה אמורה להפיק סוג של לוח-שנה. מספר מסוים של ימי השנה נועדו להיות מוקדשים, למשל, לזיכרוןם של בני-אדם כמו ניוטון או גלילאו או קפלר; המובילים של המדע הפוזיטיביסטי. הימים הללו היו אמורים להיות מוקדשים לכבודם. ימים אחרים היו אמורים להיות מוקדשים

לגינויים של בני-אדם כמו יוליאניוס השליח או נפוליאון. את כל זה היה צריך להסדיר. את החיים עצמם היה צריך להסדיר בהיקף נרחב, על-פי העקרונות הבסיסיים של מדע פוזיטיביסטי.

עתה, מי שמכיר את החיים כיום, יודע שמספר לא גדול של בני-אדם ייקח אידיאלים כמו אלו של אוגוסט קונט ברצינות, אף על פי שזו פשוט פחדנות, כי למען האמת, בני-אדם חושבים באותה דרך שבה אוגוסט קונט חשב. אם אדם יחקור את התמונה של הכנסייה הפוזיטיביסטית שקונט מוסר, הוא למעשה יקבל את הרושם שמבנה הכנסייה שלו תואם בהחלט ולגמרי עם זה של הכנסייה הקתולית-רומית. אלא שהכריסטוס חסר בכנסייה הפוזיטיביסטית של אוגוסט קונט וזהו הדבר היוצא-דופן. את זה מוכרחים אנו להציב בפני נפשנו כאופייני. אוגוסט קונט שואף לכנסייה קתולית בלי הכריסטוס. כאשר זהו הדבר שאליו הגיע כאשר הוא הטמיע את שלושת השלבים הללו בנפשו: דמונולוגיה, מטפיזיקה ופוזיטיביזם. אפשר לומר שהוא השתלט על כל 'הכסות' של הכריסטיאניות, כפי שהיא הגיעה אליו מן ההיסטוריה. הוא התייחס לכסות בצורה טובה מאוד; אך, את הכריסטוס עצמו הוא רצה לסלק מהכנסייה שלו. זוהי הנקודה היסודית באוגוסט קונט, שסביבה כל דבר מסתובב. כנסייה קתולית בלי הכריסטוס.

ידידי היקרים, זה אופייני לאין שיעור לראשית העידן האחר-אטלנטי החמישי, כי כפי שאוגוסט קונט חשב, רוח הייתה מוכרחה לחשוב שהיא ספגה בנפשו את יסוד הרומניזם, והוא חשב מתוך יסוד זה של רומניזם, בעוד שבאותו זמן הוא חשב לגמרי במובנה של התקופה האחר-אטלנטית החמישית, עם אופייה האנטי-רוחי לחלוטין. אוגוסט קונט והמורה שלו סימון הקדוש, נמצאים בדרגה הגבוהה ביותר אשר אופיינית לראשית העידן האחר-אטלנטי החמישי שלנו. אך, בעידן זה, הייתה צריכה להתקבל החלטה לגבי דברים רבים ולכן הופיעו גוונים אחרים שעדיין היו אפשריים. היום, ברצוני רק להזכיר עובדות היסטוריות ספורות שעליהן תוכלו לבנות הלאה.

ניגוד יוצא-דופן לאוגוסט קונט הוא שלינג שחי משנת 1775 עד 1854 וגם הוא אופייני במידה מסוימת לראשיתו של העידן האחר-אטלנטי החמישי שלנו. כמובן, אינני יכול להציג בפניכם, אפילו באופן סכמתי, את השקפת-העולם של שלינג. לעתים קרובות, דיברנו עליה מנקודת-מבט זו או אחרת – היא, לכשעצמה, רבגונית ביותר, אך אנו יכולים לציין מאפיינים שונים בלבד.

אמרתי לכם שאוגוסטינוס קבע את עמדתו בתקופת הדמדומים של העידן האחר-אטלנטי הרביעי במטרה לבחון זרם אחד, זרם האידיאל, ובכך הוא היה יכול לרכוש נקודה יציבה שעליה יוכל להתבסס. עתה, אנו נכנסים לעידן האחר-אטלנטי החמישי. בראשיתו, יש לנו רוחות כמו סימון הקדוש ואוגוסט קונט אשר מחפשים, בסדר טבעי-מטריאליסטי טהור, אחר נקודה יציבה במדע הפוזיטיביסטי. כך, יש לנו שני זרמים: אוגוסטינוס מצד אחד, אוגוסט קונט מצד שני. שלינג שואף להגיע אל מאחורי מה שאפשר לראות בעולם באמצעים הרגילים של העידן האחר-אטלנטי החמישי; בהתחלה, הוא שואף לבנות, במובן מופשט ופילוסופי, גשר בין האידיאלי והממשי, האידיאלי והחומרי. הוא ניסה באנרגיה אינסופית למצוא את הגשר

הזה. (תוכלו למצוא את הנקודות העיקריות של הדברים הללו בספרי *חידת האדם*). הוא שואף באנרגיה אינסופית לגשר על אותה התנגדות ובהתחלה הוא מגיע לסוגים שונים של מחשבות מופשטות במהלך בניית הגשר הזה. בעוד שבהתחלה הוא בנה על אותו בסיס כמו יוהן גוטליב פכטה, הוא התקדם מעט והוא ניסה לתפוס משהו בעולם כהווייה ממשית – משהו שהינו, בו-זמנית, הן אידיאלי והן ממשי. לאחר מכן, באה תקופה בחייו של שלינג שבה נראה לו בלתי-אפשרי, עם השיטות של המופשטויות אשר הובאו אליו במהלך התקופה של העידן האחר-אטלנטי החמישי, לבנות גשר בין השניים. לכן, יום אחד, הוא אמר:

"בני-אדם באמת רכשו, על בסיס שיטת הלימוד המודרנית שלהם, רק מושגים שבאמצעותם הם יכולים לתפוס את הסדר החיצוני של הטבע. אבל, אין ברשותנו מושגים שבאמצעותם נוכל להגיע אל מאחורי טבע חיצוני זה, אל אותה ספירה שבה אדם יכול לבנות גשר בין האידיאלי והממשי החיצוני." מעניין מאוד שיום אחד שלינג מסר את ההודאה הבאה. הוא אמר, נראה לו כאילו האנשים המלומדים של מאות השנים האחרונות חתמו בשקט על הסכם אשר נוטה למחוק כל דבר שהינו מטבע עמוק יותר, כל מה שהיה יכול להוביל אדם לחיים האמיתיים והממשיים. לכן, הוא אמר: "עלינו לפנות לאנשים הלא-מלומדים." זו הייתה התקופה שבה שלינג החל לחקור את ג'ייקוב בוהם וגילה בו שהעמקה רוחית אשר הנחתה אותו לפרק-החיים התיאוסופי והאחרון שלו, ממנו יצאו ספריו המופלאים: *חירות האדם*, *האלים של סמוטראן*, *האלוהויות של הכבירים*; ואחריהם: *הפילוסופיה של המיתולוגיה ו-הפילוסופיה של המהפכה*.

עתה, מה ששלינג חיפש יותר מכול, במיוחד בתקופה האחרונה של חייו, היה להבין את מעורבותה של מיסטריית גולגתא בהיסטוריה של המין האנושי. את זה הוא חיפש במיוחד; ובעודו מחפש, קרה לו שעם האידיאות אשר עומדות לרשות שיטת הלימוד המודרנית, בלתי-אפשרי באמת להבין, לעולם, את החיים אשר זורמים ממיסטריית גולגתא, כלומר שבלתי-אפשרי להבין, לעולם, את החיים האמיתיים של האדם. בכך, שלינג גיבש את המסקנה (וזהי הנטייה שברצוני להדגיש עתה במיוחד: בהרצאה הבאה, נמשיך לבנות הלאה על בסיס הדברים האלו) אשר נמצאת בניגוד מוחלט לזו של בן-דורו, אוגוסט קונט. זהו הדבר יוצא-הדופן. אנו יכולים לומר שאוגוסט קונט שאף לקתוליות או מוטב שאומר כנסייה קתולית, בלי כריסטיאניות; שלינג, עם השקפותיו, חיפש אחר כריסטיאניות בלי כנסייה. שלינג שאף, כביכול, לבצע כריסטיאניזציה לחיים המודרניים בכללותם, למלא אותם בכריסטיאניות; כך שכל דבר שישויות אנוש יכולות לחשוב עליו ולהרגיש ולרצות אותו, יהיה רווי לגמרי באימפולס הכריסטוס. הוא אינו מחפש אחר חיי-כמורה נפרדים עבור הכריסטיאניות, במיוחד לא אחר הסוג אשר נמצא באבולוציה ההיסטורית, אף על פי שהוא חקר את החיים הללו בקפדנות רבה.

כך, יש לנו שני קצוות: החשיבה של אוגוסט קונט על כנסייה בלי הכריסטוס והחשיבה של שלינג על הכריסטוס בלי כנסייה.

רציתי רק להציב את ההשקפות ההיסטוריות הללו בפני נפשכם כדי שנוכל להמשיך לבנות על הדברים הללו. ראינו רוח אחת אשר מחפשת אחר נקודת-מוצא באידיאליזם; רוח שנייה, אוגוסט קונט אשר מחפשת אחר נקודת-מוצא בריאליזם, ולאחר מכן אישיות כמו שלינג אשר שואפת לבנות גשר ביניהם. שתי הנטיות הללו קדמו לאבולוציה שבה אנו עצמנו מעורבים.

אנו יכולים לומר את הדברים הבאים: עתה, ביכולתנו לסקור את הדברים הללו אשר תרמו לאורך מאות רבות של שנים לחיי תפיסות-העולם ואז נוכל להפנות את תשומת-לבנו לדרך שבה האידיאות הללו התפתחו בחוגים הרחבים ביותר של ישויות אנוש. המחקר של אוגוסט קונט נותן תצוגה מקדימה חשובה מאוד, אך קונט עצמו לא היה יכול להשיגה, כי הוא היה תקוע בצורה חזקה בדעותיו המשוחדות הפוזיטיביסטיות. אך, משהו אשר יכול לתת לנו נקודת-מוצא חשובה להתייחסויותינו עבור התוצאות של הימים הבאים, כאשר אנו רואים בתצוגה מקדימה את הקשר בין אוגוסטינוס, אוגוסט קונט ושלינג, אציג זאת בסוף ההתייחסויות הללו, כי אני רוצה שיהיה לו מקום בנפשכם. אז, יהיה עלינו לדבר על מה שקשור לזה בדרך משמעותית. עתה, היות שתצוגה מקדימה זו נובעת מהתייחסות למה שאמרתי לכם, פשוט אנסח זאת באופן אפוריסטי, בלי שאפרט את יסודותיה, כאשר את הסיבה לכך, שאין למצאה באוגוסט קונט, אפשר למצוא אצל האחרים. אמרתי לכם שחשוב לא להתייחס לחייהן של השקפות-העולם הללו באופן אינדיבידואלי מופשט, אך אדם מוכרח להתייחס אליהן כמשולבות בחיי-האנושות בכללותם. בכך, אדם מגיע לנקודת-מבט על הממשות, כאשר אפשר לראות את השתלבות הדברים הללו בחיים המשותפים של המין האנושי.

היה ברור לסימון הקדוש ואוגוסט קונט שהם היו יכולים להגיע לפוזיטיביזם שלהם בזמנים האחרונים, מה שהיה בלתי-אפשרי בעידן מוקדם יותר. אוגוסט קונט חש זאת בצורה חזקה במיוחד; הוא אומר בערך: "אופן החשיבה שלי אפשרי רק בעידן שלנו." זה משהו שהינו בעל חשיבות אינסופית בתנועה המודרנית שלנו והוא קשור לאותה תצוגה מקדימה שאליה אני מתייחס. אם אדם לוקח את מה שאוגוסט קונט מתייחס אליו כנקודת-מוצא לחלוקה התלת-איברית שלו, הוא יכול לומר במובן שלו שחלוקה תלת-איברית זו היא תיאולוגיה, מטפיזיקה ומה שהוא מכנה מדע פוזיטיביסטי.

מאוד טיפוסי שאדם יוכל לשאול את השאלה הבאה: "מי יאמין ביתר קלות באחד מהכיוונים הללו?" מבקש אני מכם לא להבין שלא כהלכה את מה שאני אומר ביחס לתצוגה מקדימה זו, אפילו לא לתפוס אותו כדוגמה חד-צדדית קיצונית, שאפשר ליישמה באופן גס מאוד עם ודאות מוחלטת, על העידן שלנו, אלא להתייחס אליה כשימה לאבולוציה כולה של האדם, כפי שמוכרח להיות אם האדם יתייחס למה שאומר עתה. אדם יכול לשאול, לא "מי יאמין?", אלא "מי יאמין ביתר קלות באחד מהכיוונים הללו?" מהתייחסות קפדנית מאוד, בניגוד לעובדות, כפי שאפשר לראות, נובע הדבר הבא: מי שנעשה בקלות הרבה ביותר חסיד התיאולוגיה (בבקשה, לא נושא, לא תיאולוג ואף לא פועל, אלא פשוט חסיד; אינני מדבר על דת, אלא על

תיאולוגיה) הוא החייל. האדם אשר נעשה ביתר קלות חסיד המטפיזיקה הוא הפקיד הרשמי, במיוחד הפקיד הרשמי בתחום המשפט. והאדם שבקלות הרבה ביותר נעשה חסיד של המדע הפוזיטיביסטי, הוא איש-התעשייה.

אם אדם מוכרח לשפוט את החיים, חשוב שלא יישאר בתחום המופשט, אלא יתבונן בהם בלי דעות משוחדות ואז יש לשאול שאלות כאלה.

רק רציתי שתתייחסו לזה כתצוגה מקדימה שמתקבלת כאשר אדם חוקר באופן אינטימי את אוגוסט קונט, מפני שהוא היה מודע לכך שהוא היה לגמרי מובן בפני אנשי-התעשייה; ורק בעידן תעשייתי שהוא היה יכול לעלות עם השקפותיו על קדמת הבמה. זה קשור לעובדה שאיש-התעשייה נעשה בקלות הרבה ביותר חסיד של המדע הפוזיטיביסטי; החייל הינו בקלות רבה ביותר חסיד לא רק של הכריסטיאניות אל של תיאולוגיה כלשהי; והפקיד הרשמי – בקלות רבה ביותר חסיד, חסיד של המטפיזיקה.

תצוגה מקדימה

תיאולוגיה – החייל

מטפיזיקה – הפקיד הרשמי

מדע פוזיטיביסטי – איש-התעשייה

אוגוסטינוס 354-430

סימון הקדוש 1766-1825

אוגוסט קונט 1798-1857 – כנסייה קתולית

דמונולוגיה

מטפיזיקה

מדע פוזיטיביסטי

שלינג 1775-1854 – כריסטיאניות בלי כנסייה

הרצאה 2

הגשר בין האידיאלי והממשי II

דורנאך, 7 בספטמבר 1918

תובנה מלאה על הקשרים שאנו יוצרים עתה, אינה אפשרית, אלא אם כן בוחנים מקרוב את טבע האדם בפרק-הזמן שבין ההירדמות וההתעוררות, כלומר במצב של שינה. כמובן, מצב השינה מוכר לכם היטב. מה שאנו מכנים גוף אסטרלי ו'אני' נפרדים מהגופים הפיזי והאתרי. אך, אם נרצה לחדור עמוק יותר בטבע השינה, מוכרחים אנו לזכור שרק במצב של שינה שאדם חווה את הממשות של מה שדננו בו בהרצאה הקודמת שלנו, כאשר אמרנו שאוגוסטינוס שאף לתפוס בהתנסותו הפנימית את הוודאות האמיתית והממשית ביחס לעולם. בהרצאה אתמול, אמרתי לכם שבמצב הערות שלו, האדם אינו תופס את הממשות המלאה של ישותו הפנימית. עלינו להיות ברורים ביחס לכך שמה שמתואר כגוף אסטרלי ו'אני', אינם מגיעים באמת לתודעת האדם במהלך היום, במצב הערות שלו. לתודעתו מגיע רק העתק, תמונת-ראי, של ה'אני' והגוף האסטרלי שלו. אם האדם, במצב של שינה, היה מודע לכך שמהירדמותו ועד להתעוררותו או, הבה נאמר, אם הוא נעשה מודע באמצעות אותם תרגילים שאתם יכולים למצוא מתוארים בכתבי השונים (ואשר עומדים לרשותכם), אם האדם היה יכול להיעשות מודע לאורך מצב השינה שלו, הוא לא היה חווה תמונת-ראי, כמו במהלך היום, אלא את הצורה האמיתית של ה'אני' והגוף האסטרלי שלו. אך, עלינו להבין באופן ברור למדי שהצורה האמיתית של הגוף האסטרלי וה'אני' מופיעים בדרך כזו בפני נפש האדם, כאשר הוא מפתח תודעה אימגינטיבית, שבהתנסויות הפנימיות במהלך מצב של שינה, הוא חווה ב'אני' ובגוף האסטרלי שלו מה שאנו מכנים ההיררכיה השלישית, ההיררכיה של האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי.

אף על פי שלאורך חיי העבודה שלו בכללותם, האדם ניצב בקשר אינטימי עם מה שאנו מוכרחים לכנות אנגלוי, ארכאנגלוי וארכאי, הוא אינו חווה זאת באופן מודע במהלך מצב של עשייה וזה מהווה את האשליה במצב הערות של האדם. הוא נשאר מודע אך ורק ל'אני' מופשט של אותם אידיאות ומושגים צלליים אשר ממלאים את נפשו או אולי רגשות ורצונות מעורפלים-למחצה. זהו הדבר היסודי – שלאורך מצב הערות, האדם אינו מתקדם אל מעבר לחוויית צד מעורפל זה של ה'אני' והגוף האסטרלי שלו; והוא אינו יכול להיעשות מודע לכך שאותן ישויות של ההיררכיה השלישית, שאליהן התייחסתי זה עתה, פועלות שם על ה'אני' שלו. אבל, אילו הוא היה באמת מתעורר בשנתו, אם רשאי אני להשתמש בביטוי זה, הוא לא היה רואה את הטבע החיצוני מסביבו, אלא מיד היה חש בתוכו את הישויות של האנגלוי, הארכאנגלוי ורוחות-הזמן.

עתה, ידידי היקרים, היות שאותן ישויות פועלות בתוכנו, יש לנו בהרכב נפשנו, משהו שאחרת לא היה לנו. למשל, אם היררכיית האנגלוי לא הייתה פועלת ב'אני' ובגוף האסטרלי שלנו, לעולם לא היינו חשים שאנו אינדיבידואלים. לכן, רק מפני שהיררכיית האנגלוי פועלת בטבענו הרוחי-נפשי, אנו יכולים לחוש שאנו בני-אדם חופשיים.

היות שהיררכיית הארכאנגלוי פועלת בתוכנו, אנו יכולים לחוש שאנו איברים של האנושות כולה. אנו אף יכולים לומר שמפני שישויות אלה של ארכאנגלוי קורנות בטבענו הנפשי-רוחי, מעוררות בו השראה, אנו חשים שאנו בני-אדם.

והיות שישויות הארכאי, רוחות-הזמן, פועמות בטבענו, ממלאות אותו באינטואיציות שלהם, אנו חשים שאנו ישויות אנושיות ארציות – כלומר איברים לא רק של האנושות הנוכחית, אלא של האנושות הארצית בכללותה, מראשית האבולוציה הארצית עד קיצם של חיי-האדמה. בדרך זו, אנו יכולים לחוש שאנו איברים של האנושות הארצית כולה. כמובן, אנו יכולים לחוש זאת רק במעומעם, כי אנו יכולים לחוש רק במעומעם את השפעתן של רוחות-הזמן הללו בתוכנו.

איננו יכולים לומר שאנו רואים את עצמנו כאישויות; אנו יכולים לעשות זאת רק כאשר אנו מגיעים לתודעה אימגינטיבית. שם נשאר סוג של השתקפות של תודעה אימגינטיבית זו, כאשר אנו חווים כך את חשיבתנו, שדרך חיי-החשיבה החופשיים, אנו חשים שאנו ישויות אינדיבידואליות. הבה נבהיר שוב כיצד אנו חשים שאנו אינדיבידואלים. אנו חשים שאנו אישויות מפני שאנו יכולים, מרצוננו החופשי, לחבר מחשבה אחת לאחרת. הייתם מפסיקים, לאלתר, לחוש שאתם ישויות אנושיות, אם היה נכפה עליכם לחבר מחשבה אחת לאחרת בדיוק כפי שבעולם הטבע החיצוני, תופעה אחת קשורה לאחרת. תחושה זו של חירות פנימית עבור פיתוחה של מחשבה, נותנת לנו את הוודאות שנחוש שאנו אישויות, התחושה שלו של חירות פנימית היא מה שנעשה ברור יותר מכל לתודעת האדם במהלך היום; והיא מופיעה באדם במהלך היום בהיותו ער, כי, מרגע ההירדמות עד לרגע ההתעוררות, הוא חדור במלאך שלו, אותה ישות-מלאך אשר משתייכת ל'אני' שלו.

בכך שאנו חשים את עצמנו כישות אנושית, כאיבר של האנושות בכללותה, אנו בדרך-כלל מדברים כבר באדישות רבה יותר; אנו חשים שאנו, באופן הרבה פחות חזק ונמרץ, איברים של המין האנושי כולו; וזה מפני שהארכאנגלוס אשר יוצר זאת, ניצב רחוק מאתנו יותר מאשר האנגלוי שלנו; ומה שמכניס את עצמו כאישיות בזרם האבולוציה האנושי כולו (אשר מגיע מהארכאי) אשר נשאר באמת, עבור רוב הישויות האנושיות, משהו עמום למדי. על בסיס האנתרופוסופיה, אנו שואפים לעורר את התחושה הזאת של השתייכות לאנושות הארצית בכללותה, כי מתברר לנו שבתקופה האחר-אטלנטית החמישית, האדם חווה דברים בדרך מסוימת; בתקופה האחר-אטלנטית הרביעית, בדרך שונה; בתקופה האחר-אטלנטית השלישית, בדרך אחרת. כך, אדם רואה כיצד הלך-הנפש השתנה בתקופות השונות, שינויים אשר נגרמו על-ידי

הישויות השונות של ההיררכיה השלישית, הארכאי, רוחות-הזמן. מזה אנו שואפים ליצור תודעה על בסיס מדע הרוח. תודעה זו לבדה יכולה לתת לאדם את האפשרות שיחוש שהוא ישות היסטורית, שיחוש שהוא מודע: "עתה, אני חי כאישיות במאה העשרים." עובדה זו אינה חודרת את תודעתן של רוב הישויות האנושיות, שהאישיות שלהן יכולה להיות ממשית כאישיות, כי היא הוצבה בנקודת-זמן מסוימת. כיצד חדירה זו של הנפש האנושית ושל ישויות-רוח על-ידי ישויות ההיררכיה השלישית, היא משהו שבני-אדם יכולים להיעשות מודעים לו, אם הוא נמרץ במידה מספקת כדי להגיע להכרה אימגינטיבית.

כידוע לכם, בנתיב הרגיל של האבולוציה האנושית, הכרה אימגינטיבית אינה נוכחת. מרגע ההירדמות עד לרגע ההתעוררות, הממשות של ה'אני' והגוף האסטרלי של האדם מוחלשות; ובמהלך היום, כאשר האדם ער, הוא מאבד את הקשר שלו עם ישויות ההיררכיה השלישית. מה שנובע מן העובדה שבמיוחד במחזור הזמן הנוכחי שלנו, האדם, בהיותו ער, נעשה כפוף לאשליה. כפי שראינו, בהיותו שקוע בשינה, האדם כפוף לאשליה שה'אני' והגוף האסטרלי שלו אינם פעילים אז; אבל, הם אינם לא-פעילים. הם נמצאים בחילופי-דברים חיים עם ישויות ההיררכיה השלישית. במצב של ערות, מצב העניינים במחזור זמן נוכחי זה הוא שגופינו הפיזי והאתרי, 'באופן לא-מוצדק', באופן לא-חוקי, כפי שאנו עשויים לומר, סופגים את הטבע הרוחי-נפשי שלנו. הם מתמלאים ברוח-ונפש שלנו. בדרך-כלל, זה לא צריך להיות המקרה. לאדם במהלך היום בהיותו ער, צריך להיות דבר רגיל שיחוש את עצמו כ'אני' וגוף אסטרלי ואת הגופים האתרי והפיזי שלו כסוג של קונכייה שלתוכה הוא זוחל, כדי לחוש אותם כאילו הגופים הפיזי והאתרי היו הוא עצמו. אך, הם אינם כאלה. אנו מהווים את אותה ישות רוחית-נפשית אשר משתמשת בגופים הפיזי והאתרי ככלים; אך, איננו יכולים להתעלות אל מעל לאשליה אשר משתייכת לפעילותה של תקופתנו. נכפה עלינו, כביכול, להזדהות עם מה שבתודעה רגילה צריך להיות כמו פטיש שאדם תופס בידו ומכה בו. כך עלינו להתייחס לגופינו הפיזי והאתרי. אך, בתקופה זו עלינו להזדהות עם, להתמסר לאשליה שאנו אותם גופים, שאנו עצמנו אשר מסתובבים במרחב בגוף בשר. אך, הם לא אנחנו. זה רק מפני שתודעת ה'אני' שלנו נספגת שלא בצדק, באופן לא חוקי, על-ידי הגופים הפיזי והאתרי. זה פשוט מתבסס על העובדה שבמחזור הזמן הנוכחי, הכוחות האהרימניים חזקים יותר ממה שהם צריכים להיות באבולוציה הרגילה של המין האנושי. הם מושכים את ה'אני' והגוף האסטרלי כלפי מטה אל תוך הגופים הפיזי והאתרי, כביכול, והם יוצרים באדם את האשליה שהראש שהוא נושא הוא עצמו, שידיו וגופו כולו הם הוא עצמו. באופן לא מוצדק, הגוף הפיזי סופג את אותה תודעה, כך שהיא מופיעה כאילו הגוף הפיזי יצר את האישיות שלנו. מי שחושב שגופו הפיזי יוצר את אישיותו, כפוף לאותה אשליה כמו שאדם, בעמדו לפני ראי, מאמין שהוא יוצר אותו, כי הוא מקרין את השתקפותו. לומר שצורה בשרית זו שאנו נושאים עמנו היא אנו עצמנו, אינו פיקח יותר מאשר להחזיק את ידכם לפני ראי ולהאמין שהראי יוצר את ידכם. עם זאת, המדע המודרני כולו כפוף לאותה אשליה. המדע המודרני כולו מאמין שאנו כבני-אדם אינדיבידואליים חווים באופן פנימי, הוא איכשהו מופק על-ידי

הגופים הפיזי והאתרי; בעוד שכל מה שהגופים הפיזי והאתרי עושים הוא לשקף חזרה את הגוף האסטרלי וה'אני' שלנו, ביוצרנו את תמונת-הראי, כשבעודנו ערים אנו מזהים שאנו ה'אני' והמחשבות שלנו, במילים אחרות – גופנו האסטרלי.

זוהי האמת היסודית שמוכרחים אנו להבין. בהתייחס לאמת יסודית זו, האנושות המודרנית, בגלל הכוחות אשר פועלים בתקופתנו הנוכחית, מתמסרת לאשליה של תודעה אשר כרוכה, כפי שאמרתי לכם, באשליה שכל מה שאנו חושבים או חווים כמחשבותינו או רגשותינו, מופק על-ידי גופנו. כמובן, המין האנושי בימינו כפוף לאשליה זו. עם תודעתו הנוכחית, הוא אינו יכול להתעלות אל מעל לאותה אשליה, כפי שהשמש בהיותה בקו האופק, נראית גדולה יותר מאשר בהיותה בפסגת השמים. יודעים שזו אשליה, עם זאת נראה שכך הדבר. בנקודת-זמן זו, האדם זקוק לעזרה ביחס לבשר והדם שלו כהוא עצמו. ידידי היקרים, זוהי אשליה של תודעה, אך האדם לא היה תמיד כפוף לאשליה זו של תודעה; ביסודו של דבר, זוהי תכונה אופיינית של האנושות מהזמנים האחר-אטלנטיים, לאחר מיסטריית גולגתא. לפני מיסטריית גולגתא, אשליה זו לא הייתה קיימת. לפני מיסטריית גולגתא, התקיים סוג אחר של אשליה. לפני מיסטריית גולגתא, איש לא האמין שתודעתו מאוחדת עם גופו הפיזי. כמובן, ההיסטוריה אינה מספרת על כך דבר, אבל כך זה היה. זו הייתה שטות מוחלטת עבור אדם מהאלף השני או השלישי של העידן הקדם-כריסטיאני, להניח שנפשו נוצרה על-ידי גופו הפיזי; בימי-קדם, איש לא חש את עצמו כבול לגוף פיזי זה כמו האדם המודרני. באותם זמנים קדם-כריסטיאניים, לאדם באמת הייתה תודעה חיה של ישויות ההיררכיה השלישית והיות שהוא ידע: "נפשי אינה זהה לגופי", הוא גם ידע שנפשו לא הייתה כבולה לעצמות ולשרירים של גופו, אלא הייתה כבולה לישויות ההיררכיה השלישית.

הוא היה כפוף לאשליה שונה, לא בתודעתו, אלא בחייו. הוא האמין שנפשו הייתה כבולה לטבע החיצוני, יחד עם ישויות ההיררכיה השלישית, כפי שהאדם המודרני מאמין שנפשו כבולה לגופו הפיזי. האדם בימינו מתמסר לאשליה בתודעה, הוא מאמין שנפשו מאוחדת עם גופו. הסיבה לכך שהוא אינו יכול לראות את הישויות של האנגלוי, הארכאנגלוי והארכאי, היא מפני שגופו הפיזי מחשיך אותן עבורו. האדם מימי-קדם, אף על פי שהייתה לו מודעות לכך שהישויות הללו היו שם ונפשו הייתה כבולה להן, לא היה יכול לראות באופן ישיר, אלא רק במעומעם, בטבע החושי החיצוני. האדם המודרני, באשליה של תודעתו, מאמין שנפשו כבולה לגופו; האדם מימי-קדם האמין שישויות ההיררכיה השלישית היו כבולות לטבע החיצוני שאותו קלט באמצעות חושיו. באותו זמן, הוא בלבד בין הישויות האלוהיות של ההיררכיה השלישית ותופעות הטבע, והוא ביטא זאת בפירוש שלו על תופעות הטבע. האדם כיום מציב את נפשו בבשר ובדם שלו, האדם מימי-קדם הציב את ישויות ההיררכיה השלישית בטבע החיצוני. לא היה לו מדע טבע כפי שיש לנו כיום, אך הוא התייחס לתופעות הטבע ככאלה שנוצרו על-ידי דמון זה או אחר, פחות או יותר ישויות אלוהיות-רוחיות, שביחס אליהן הוא התמסר לחיים של אשליה בכך שהוא חשב על הישויות

הרוחניות הללו כפעילות בתופעות הטבע. זוהי עובדה חשובה ששינוי זה התרחש בהתפתחות האדם בזמנים הקדם-כריסטיאניים; הוא התמסר לאשליה אופיינית של החיים ולאחר מיסטריות גולגתא לחיים של אשליה בתודעתו. המציאות, הפעילות היעילה של כריסטוס ישוע (ועל כך נדבר בהרצאה הבאה) צריכה להיות כרוכה בדבר הבא – להעלות שאשליה בתודעתו של האדם מרמה אותו; ודרך "הכריסטוס בתוכי", האדם צריך לחוש שמה שחי כגוף אסטרלי ו'אני', חי ברוחניות החופשית ואינו כבול לבשר ולדם שלו. כמובן, אפשר לראות זאת רק בנתיב של מדע הרוח, אך אפשר לחוש זאת כבר בדבריו של פאולוס: "לא אני, אלא הכריסטוס בתוכי".

ממה שמסרתי לכם, ידידי היקרים, אתם כבר יכולים לראות שישנן סיבות לכך שבני-אדם מוכרחים לחוות את הדואליות הזאת עד לנקודה מסוימת; לחוות מצד אחד את סדר הטבע שאינו כולל שום אידיאלים, שבהכרח קושר מאורע אחד לאחר, סדר שבו רק סיבה-תוצאה, תוצאה-סיבה, משולבים, כך שאדם לעולם לא יוכל לחשוב שדרך המתרחש בטבע, אפשר להגשים כל אידיאל, מוסר או משהו אחר. מצד שני, האדם מודע לכך שהוא לא היה יכול לפתח הוויית-קיום ראויה לאדם, אלא אם כן היו לו אידיאלים, אלא אם כן הוא היה יכול לדבוק במשהו אחר שאינו סדר חיצוני בלבד של הטבע. אבל, עם התודעה אשר נגישה לו כיום, הוא אינו יכול להתייחס לאידיאלים שלו כפעילים, כיעילים, באותה דרך שבה, הבה נאמר, חשמל או מגנטיות או כוח החום פועלים, כך שהאידיאלים יחדרו את הטבע, את הסדר של תופעות הטבע. זוהי הסיבה לכך שסדר הטבע והאידיאלים שלו מופיעים בפניו זה לצד אלה, אך הוא אינו יכול לבנות גשר מן האחד לשני. ידידי היקרים, הוא אינו יכול לבנות את אותו גשר מפני שהוא אינו יכול לראות בקוסמוס הן במהלך היום והן במהלך הלילה, היכן שהגשר צריך להיבנות. אילו לאדם הייתה יכולה להיות תודעה רגילה במהלך היום – כלומר תודעה משוחררת מאהרימן – כך שהוא היה יכול לחוש: "אני אדם אינדיבידואלי; אינני כבול לגופים הפיזי או האתרי שלי יותר מאשר בהסתכלי בראי אשר משקף אותי; אני כבול לתמונה אשר עומדת לפניי." אילו לאדם הייתה תודעה זו על ה'אני' ועל הגוף האסטרלי שלו, הוא היה מתייחס ל'אני' ולגוף האסטרלי כממשות ולא רק כתמונות משתקפות גרידא, ואז הוא היה גם מתייחס לאידיאלים שלו ככוחות ממשיים, ממשיים באותה מידה כמו חשמל ומגנטיות, אלא שהם אינם פועלים בהווה, הם רוכשים ממשות בהתגשמות הנוכחית עבור ההתגשמות הבאה; מהוויית-קיום ארצית זו הם עוברים להוויית-קיום הארצית הבאה.

אם האדם במצב של ערות היה יכול לקלוט שה'אני' והגוף האסטרלי שלו כבולים לישויות ההיררכיה השלישית, כפי שציינתי, במילים אחרות, אם האדם היה יכול לראות את עצמו באופן מלא ולא רק לחוש את עצמו אלא לראות את עצמו כאישיות חופשית שאינה כבולה לבשר ולדם, הוא לא היה מאמין עוד שהטבע החיצוני שמסביבו, כפי שהוא מוצג בפני איבריו החושיים במציאות חזקה במידה מספקת, יתנגד לכוח האידיאלים שלו, הוא היה יודע שמה שהינו סדר הטבע כיום, יתפורר עם כל אותם חומרים; שאין דבר כזה

כמו שימור החומר, אלא מה שבטבע הורס את עצמו וכאשר מה שכיום הינו טבע, אינו קיים עוד, אז מציאות חושית-חיצונית אחרת תופיע במקומה, ומה שכיום מרכיב את האידיאלים שלנו, ייעשה טבע בתקופה הבאה. לכן, אנו יכולים לומר: כיום אנו חווים סדר של הטבע (ראה תרשים, אדום),³ אנו חווים סדר של האידיאלים שלנו (צהוב). הפיזיקאי מאמין שטבע זה נשמר על-ידי שימור הכוח ושימור החומר, שסדר הטבע מתקיים, שאותם אטומים, אותם כוחות, יפעלו בעתיד כולו.

הפיזיקאי, אם הוא כן, אינו יכול לומר דבר מלבד הדבר הבא: "הסדר האידיאלי היה חלום, הוא מוכרח לשקוע ולהיעלם כמו חלומות. בסופה של האדמה, האידיאל-חלום שלנו לא יהיה עוד שם, הוא ייקבר."

מדע הרוח יודע שזו אשליה, שקר. יש לנו את סדר הטבע (אדום), אך במציאות אין שימור של כוח או של חומר, כי מה שהינו סדר החומר מפסיק להתקיים בנקודת-זמן מסוימת; ומה שכיום מרכיב את סדר האידיאלים שלנו, יוצר את המשכיותו של סדר הטבע.

כל מה שאנו רואים סביבנו בעינינו או מה שאנו שומעים באוזנינו, את כל זה אנו קולטים סביבנו עם חושינו כולם, יפסיק להתקיים כאשר האדמה תגיע למצב-ונוס, אך מתוך האיננות, תינתן לאידיאלים של האנושות המודרנית האפשרות להיות סדר הטבע החיצוני. אין תפיסת-עולם, ידידי היקרים, שלא מזהה את ההרס של מה שהינו חושי, שתהיה לה אי-פעם תקווה שלאידיאל יש את הכוח להגשים את עצמו, כי אם מה שהינו חושי, היה נצחי. אם שימור הכוח והחומר היה קיים, אז עולם האידיאלים שלנו היה פשוט חלום. יש משמעות עצומה לכך שלאדם בתקופה זו תהיה ההארה הבאה: שהאידיאלים בהווה מרכיבים את טבע העתיד. זוהי אשליה גדולה להאמין שהאטומים והכוחות סביבנו, נצחיים. הם אינם נצחיים; הם הארעי החולף. שאכן זהו גורלו של מדע הרוח, עליו לסתור ולהפריך תפיסה אשר נתפסת על-ידי תפיסה אוניברסלית בהווה ועל-ידי ראיית המדע כ-ודאות מוחלטת ועם זאת היא אינה מהווה דבר מלבד אשליה אהרימנית.

עתה, הבה נחזור לאחור למשהו אחר שאליו הפניתי את תשומת-לבכם. לפני מיסטריות גולגתא, מה שאפיינתי בפניכם כאשליה של האדם, אפשר לתארו כאשליה של החיים; לאחר מיסטריות גולגתא, זו הייתה אשליה של התודעה. כאשר אדם יודע זאת, הוא יכול להבין דברים רבים בהתפתחותו של האדם. מעל לכול, הוא מבין מדוע, לפני מיסטריות גולגתא, אותן ישויות אנוש שהייתה להן ראייה רוחית אטוויסטית, לא היו יכולות לראות דברים בצורתם האמיתית, אלא ראו את ישויות ההיררכיות העילאיות

³ התרשימים חסרים.

כדמונים. זוהי הסיבה לכך שאותן מיתולוגיות עתיקות כלולות, ביסודו של דבר, בדמונולוגיה. האלים של המיתולוגיות העתיקות נתפסו כדמונים, שכן לרוב הם היו כאלה. זה מתבסס על העובדה שאשליה של החיים הייתה קיימת אז. בני-האדם היו מוכרחים לחשוב על סדר טבע שגוי כסדר אלוהי, כפי שעליהם לחשוב היום על סדר שגוי של הגוף כפי שנועד למין האנושי.

לאחר מכן, הופיעה מיסטריות גולגתא ועל האדם היה לקחת את הלך-הנפש אשר נבע ממנה. לפני מיסטריות גולגתא, האדם במצב הערות שלו, ניצב בקשר ישיר יותר עם ישויות ההיררכיה השלישית מאשר כיום. הוא ראה אותן. ועם האשליה של החיים שלהן, הם 'פנטזו' שהישויות הללו הן זאוס, אפולו וכן הלאה. אלו הן ישויות ההיררכיה השלישית, אך הן השתנו באופן פואטי, כפי שנראה תחת ההשפעה של אותה אשליה של החיים, כפי שכיום אנו רואים את כל מה שמתייחס לאדם תחת ההשפעה של אשליית התודעה שלנו.

ברם, על אף כל זאת, סדר אלוהי-רוחי התפשט בקרב האנושות. פשוט חישבו כמה קרוב האדם באותן תקופות עתיקות, חש את עולמו האנושי כסדר האלוהי של הקוסמוס! שם הייתה ההיררכיה של האדם ולאחר מכן הופיעו ההיררכיות של האלים. האדם לא חש שהוא מנותק כמו היום, כי הוא שמר על רציפות העולם כלפי מעלה, עד לאלים. היווני חש את עולם האלים שלו קרוב לעולמו של האדם.

אחר-כך, הופיעה מיסטריות גולגתא וזה כבר לא היה עוד המקרה! לא דרך מיסטריות גולגתא, כי משמעות הדבר הייתה לפצות על מה שאבד. אך, הזמן עצמו הכניס לאבולוציה האנושית שהאדם נועד להתנתק מקשר מודע זה עם העולם האלוהי-רוחי של ההיררכיה השלישית; נשאר רק זיכרון, זיכרון היסטורי. לאחר מכן, בא זמנה של התקופה הראשונה לאחר מיסטריות גולגתא. לבטח, בני-אדם היו צריכים לחשוב איכשהו בדרך שונה מזו שבה חשבו לפני מיסטריות גולגתא; אבל, משהו מאותו עבר מידי, עדיין פעל בהם, כאשר בני-אדם ידעו שהישויות האלוהיות-רוחיות פועלות במאורעות המוקדמים והן מארגנות ומסדרות את מה שהאדם עושה על האדמה. לכן, אדם מימי-קדם היה משוכנע שכאשר הוא ייסד מדינה (אם אדם רוצה להשתמש במילה 'מדינה', זה שגוי, אך אנו רגילים לדבר כך כיום), הוא ידע שהמבנים החברתיים האלו נוסדו תחת השפעתה של ההיררכיה השלישית. האדם חש שהסידורים שלו על האדמה היו סידורים אלוהיים. עליכם רק לחקור את ההיסטוריה המצרית, אפילו בלי ראייה רוחית ותראו כיצד המצרים היו משוכנעים לגמרי בכך שמה שהאדם עושה כאן בחייו החברתיים, אורגן כולו על-ידי ישויות ההיררכיה השלישית. כך היה לפני מיסטריות גולגתא. לאחר מיסטריות גולגתא, הכנסייה ייסדה סוג של דירוג של אנשי-הכמורה המכובדים. דרגות כאלו אורגנו; אך, מאחורי הסידור של אותן דרגות, הייתה מחשבה שונה למדי. אפשר לראות זאת באופן ברור למדי בסופרים הראשונים של הכנסייה. בדיוניסוס האראופג, אתם עצמכם יכולים לראות זאת בבירור. היה צריך להיות סידור כזה במנהלת הכנסייה, שזו מוכרחה להיות תמונה של הסדר האלוהי; והקשר בין הכומר הזוטר והמשנה לבישופ, היה אמור להיות תמונה של הקשר

בין האנגלוס והארכאנגלוס. שוב, הקשר בין המשנה לבישופ והבישופ היה העתק של הקשר בין הארכאנגלוס והארכאי. כך, נעשה מאמץ ליצור את המבנה החברתי של הכנסייה כסוג של העתק של אותה תיאוקרטיה! למעלה, בעולם הרוח, קיימת סדרה של היררכיות ולמטה, בעולם הפיזי, צריכה לעמוד גם כן, כהעתק של ההיררכיות העילאיות, סדרה של אנשי-הכמורה המכובדים. בתקופה הראשונה לאחר מיסטריות גולגתא, זה לא נהגה באופן משפטי, אלא תיאורטי. זה היה העתק. ההיררכיה של אנשי-הכמורה נהגתה כהעתק של ההיררכיה השלישית. כך, במאות הכריסטיאניות הראשונות, נעשה מאמץ לייסד ארגונים כאלו אשר ייצרו את עמדתו של האדם על האדמה כלפי רעהו, כהעתק של ההיררכיות בעולם הרוח.

אז, בני-האדם איבדו בהדרגה את התודעה שעדיין הייתה להם בזיכרונותיהם. הזיכרון ההיסטורי של התיאוקרטיה העתיקה שבו האדם עדיין ידע שהסידורים הארציים היו תוצאה של העתק של מעשיהם של האלים, אבד. התודעה של העניין הזה אבדה ובמקום התודעה של העולם החי של ישויות אלוהיות, אשר נראו על-ידי בני-אדם בימי-קדם שאותה הם עדיין ידעו, באו מושגים מופשטים. כך, באו מאות השנים שבהן, במקום אלים אינדיבידואליים – הכריסטיאנים כינו אותם מלאכים – הם השתמשו באידיאות מופשטות, מטפיזיקה של מושגים מופשטים. הסדר האלוהי, שהעתק שלו קיים בסדר האנושי, נעשה תיאוקרטי; יישומן של אידיאות נוספות לסידורים החברתיים של האדם, הפיק משהו שפשוט נועד להביא איזושהו סוג של סדר ביחסים האנושיים. היות שקודם לכן חשבו ליצור תמונה של הקוסמוס האלוהי בעידן המטפיזי אשר בא אחר-כך, פשוט שאפו לשמור על איזושהו סדר על-ידי ענישת הרוע ולא הטוב, אולי אפילו לתגמלו – ובכך ליצור סדר שבו הסדר החברתי היה יכול להתקיים. כך, במקום אלים חיים, הופיעו מושגים מטפיזיים מופשטים, הופיע סדר אנושי שבמובן מסוים הטביע את חותמו על האדם, שאחד הועדף על-פני אחר, לא מפני שזה היה העתק כך שאותו סדר יישמר על האדמה; האחד בא לצוות והאחר – לציית. מופשטויות הופיעו במקום החדירה החיה של הסדר החברתי.

ביסוד של דבר, תקופת המטפיזיקה הממשית שלטה לאורך ימי-הביניים. התודעה הרומית סיפקה, ביסודו של דבר, את היסוד המיוחד של סדר מטפיזי זה אשר התפשט לכל עבר; מוצאים זיכרונות של הדברים הללו במילים עצמן. למשל, המילה 'נסיך' (Fürst) היא זיכרון של הסדר התיאוקרטי. הנסיך היה הראשון כי מישוהו היה צריך להיות ראשון, בדיוק כפי שגם בהיררכיות האלוהיות, אחת הייתה צריכה להיות ראשונה. זיכרון של הסדר המטפיזי של הנהלה, ניתן לנו במילה 'לספור' 'Graf' אשר קשורה למילה 'Grafe', 'לכתוב'. בסדר המטפיזי, הכול מתועד; הסדר החברתי נשמר על-ידי כתיבת מסמכים ועריכת הסכמים.

ואז הופיע העידן המודרני. עידן חדש יותר זה הביא חוסר-אמון במושגים המופשטים במטפיזיקה. עתה, בני-אדם יכלו להאמין אך ורק בתופעות החושיות החיצוניות, אפילו בחיים לא-אנושיים. אותן מסורות שעדיין היו קיימות בזמנים העתיקים של תודעה חיה, שאיכשהו פעלו במבנה החברתי, אבדו. בהתחלה,

האלים, לאחר מכן המושגים המטפיזיים; הדברים הללו לא היו יכולים להתקיים עוד בזמנים המודרניים; אך, הם מוכרחים להירכש מחדש על אותם נתיבים אשר צוינו על-ידי מדע הרוח. כל תודעה על בסיס רוחי, תודעה של מבנה רוחי, נמחקה על-ידי התיעוש. לכן, אוגוסט קונט ומורהו סימון הקדוש חשו את עצמם מאוחדים באופן מיוחד כל-כך עם תקופת התיעוש, כי הם אפשרו רק למדע הפוזיטיביסטי שיהיה לו ערך כלשהו. משמעות הדבר, רק מה שיכול להיות קשור לסדר הטבעי החושי-חיצוני, אשר חזור בכורח סיבתי.

בכך, ידידי היקרים, מושג האמת עצמו עבר טרנספורמציה מלאה. לבני-אדם כיום אין את הרגש הנכון כלפי הדברים הללו. הם עדיין אינם מבינים כהלכה את העובדה שלעצם המושג 'אמת' יש היסטוריה. הישויות האנושיות המודרניות הללו שידעו על עצמן שהן נמצאות תחת סדר תיאוקרטי, אין שום מושג על האמת כפי שישויות אנוש בימינו יודעות על עצמן תחת סמכותם של מדעי הטבע. קשה באופן יוצא מן הכלל לדבר על הדברים הללו. כיום, אדם עשוי לחשוב שבהתייחס לעולם סביבו, האמת כרוכה בהתאמתה של אידיאה למציאות החיצונית. הוא מקבל את אותה מחשבה ממדעי הטבע. מושג כזה של אמת פשוט לא היה קיים במאות הכריסטיאניות הראשונות. אז, היה מושג אחר של אמת שביסודו של דבר היה קשור לסדר החברתי התיאוקרטי. מושג האמת אשר חי בכל הנפשות כיום, באמת לא היה קיים אז. ידידי היקרים, עובדה יוצאת-דופן זו אינה מובנת עתה. קל יותר לזהות את מושג האמת שחי אז, אם מתקרבים לאידיאה של שיפוט אלוהי. נניח ששני אנשים מנהלים דו-קרב. (לא אתייחס לעניין של דו-קרב, אני פשוט נותן דוגמה). בלתי-אפשרי לקבוע מראש באמצעות איזשהו חישוב שא' ינצח וב' לא ינצח – אילו זה היה כך, קרבות היו בקושי מתנהלים; האמת מופיעה רק במהלך הקרב. לנו עצמנו עדיין יש כיום את האידיאה הזאת של אמת, במקרה של מלחמה. אל לנו לנהל מלחמה אם אנו יודעים מן ההתחלה, כמו בניסוי במעבדה כימית, כיצד היא עומדת להסתיים. בזה, המושג העתיק של אמת מושרש אפילו כיום, שהאמת עצמה יכולה להתגלות במהלך התרחשותם של דברים, שאדם אינו יכול לעשות דבר מלבד לראות מה יוליד השיפוט האלוהי. זהו המושג העתיק של אמת.

אלה שחושבים כמו אוגוסט קונט או כמו הסוציאליסטים כיום, התנתקו לגמרי מאידיאה זו של האמת. הם מזוהים רק אמת ככזו, שבה אפשר לצפות מראש את התנהלותו של מאורע. צעקתו של אוגוסט קונט: "דע כדי לחזות מראש" היא הטרנספורמציה הקיצונית של מושג האמת בעידן המודרני שלנו. אך, ידידי היקרים, עם המושג אשר שולט כיום, אפשר לתפוס רק את הטבע החיצוני. ביחס לנקודה זו, האנושות כיום מפנה דרך לאשליה ענקית. למשל, בני-אדם מאמינים שהם יכולים לתפוס חיים היסטוריים באמצעות אידיאה זו של האמת שאוגוסט קונט וסימון הקדוש לימדו. אך, בלתי-אפשרי לעשות זאת, גם לא עם המושג העתיק של אמת כשיפוט אלוהי, כי זה היה נתון להשפעתה של אשליית החיים. מושג האמת המודרני שלנו כפוף להשפעתה של אשליה בתודעה. מוכרח להופיע מושג האמת של האנתרופוסופיה, מושג אשר נרכש

בדרך מקיפה הרבה יותר מאשר בדרך שבה אוגוסטינוס רכש את מושג האמת שלו. כי, כפי שהסברתי לכם, גם הוא היה כפוף לאשליה.

זה קשור לדברים רבים, והרבה מאוד תלוי בזה. אין זה מספיק לדבר באופן מופשט על האבולוציה של האידיאה של האמת, אדם מוכרח לדעת באופן כללי, בכל הפרטים, כיצד מושג האמת יכול להוביל את נפש האדם לאורך נתיבים שונים רבים בהתאם לטבע האידיאה שלו על האמת. לדבר היום באותו מובן של לאומיות, כפי שאפשר היה בעידן הקדם-כריסטיאני, הוא אנכרוניזם; כי, בעידן הקדם-כריסטיאני, זו לא הייתה השקפה אנושית בלבד שסדר אלוהי חדר אז את הסדר האנושי, זה למעשה היה המקרה. עתה, הסדר האלוהי לא חדר אותו עוד. לפיכך, בכל מקום שבו האדם תולה את תודעתו על סדר הטבע, על מה שרק מופק על-ידי סדרה של לידות, על עיקרון הלאומיות, למשל, שם הוא מעורב באנכרוניזם. מוטל על האדם כיום למצוא מבנים של סדר חברתי שונים מאלו אשר פעלו מבחוץ. אדם מימי-קדם היה יכול לראות את הלאומיות שלו, כי הוא ראה שהיא מוגדרת על-ידי הסדר האלוהי. אך, האדם אינו יכול לעשות זאת כיום באותו מובן בלי ליפול לתוך אנכרוניזם וכיום, לכבד את האומה עצמה כמשהו מיוחד הוא אנכרוניזם; הוא מוכרח להתייחס למבנים חברתיים אחרים. להתייחס לאומה כמשהו מיוחד, ייצור את האשליה האהרימנית המודרנית. 'אומות' הן שרידים של העידן הקדם-כריסטיאני והאנושות המודרנית מוכרחה להתעלות מעליהן דרך אותה התפתחות שציינתי קודם. מוכרחים אנו לראות באיזו דרך מוחשית ישויות אנוש שואפות להתפתחות מיוחדת של מושג האמת. זה חשוב, גם אם זה לא נוח כיום, ידידי היקרים. אבל, אם אנו בלתי-משוחזרים בנסותנו לתפוס את המציאות, הרי שמוכרחים אנו להטמיע אמיתות לא-נוחות רבות.

אתם רואים, האדם הולך נגד מה שהאנתרופוסופיה רוצה להגשים. אותה השקפת-עולם אשר מצאה את הסנגור המיוחד שלה באוגוסט קונט, מגבילה את עצמה אך ורק לסדר חיצוני של הטבע. מוכרחים אנו לשאוף אל עולם רוחי ומוכרח להימצא גשר בין אידיאליזם וריאליזם. את זה רוצה אני להדגיש בהרצאות הללו. אך, זה לא יכול להתבצע פשוט על-ידי דיבור על הדברים הללו, אלא על-ידי תפיסת האימפולסים המוחשיים אשר פועלים בעולם. עלינו להתמודד עם עובדות מסוימות בלי דעות קדומות. עתה, ישנן עובדות מוזרות מאוד אשר קשורות לדברים שאנו מתייחסים אליהם עכשיו. אתמול, דיברתי על אוגוסט קונט וסימון הקדוש. שניהם מתייחסים למדע פוזיטיביסטי כדבר היחיד התקף, מדע פוזיטיביסטי שפשוט קשור לחיי-החושיים, למה שהינו סדר הטבע הסיבתי. אף-על-פי-כן, ניצבת לפנינו העובדה יוצאת-הדופן שאוגוסט קונט התרחק מהמורה ומהמנחה שלו, סימון הקדוש, כי סימון הקדוש נעשה בהדרגה מיסטי יתר על המידה; ותלמידיו של אוגוסט קונט התרחקו בהדרגה ממנו, כי הוא עצמו נעשה מיסטי לגמרי בגיל מתקדם. אנו מתמודדים עם עובדה יוצאת-דופן זו, שסימון הקדוש וכן אוגוסט קונט, מצד אחד, ניצבים ישירות על בסיסו של מדע אהרימני ביותר, באופן מודע. בתקופת התיעוש, הם ניצבים על האדמה של מדע אהרימני זה; ועם זאת, הם נעשים מיסטיקנים! יוצא מן הכלל! באמת, זוהי עובדה יוצאת-דופן.

אדם צריך לשאול 'מדוע' על עובדה מהסוג הזה, אך אפשר להסביר זאת רק אם בלי דעות קדומות, אדם מקבל שמצד שני, האדם חי לעבר רוחניות. ישויות אנוש שואפות לרוחניות באופן לא-מודע. אפילו ישויות כמו אוגוסט קונט וסימון הקדוש שרוצים לתפוס רק את הטבע החיצוני, גם שואפות לרוחניות.

אך, עתה, בחייו המודרניים של האדם רואים משהו שהינו מוזר מאוד. ניקח עובדה אחרת שבלי שוביניזם לאומני (שאינו לכאורה), ננסה לזכרה. לאור ההשקפות אשר נובעות כפריחה של לאומים מודרניים, אפשר למצוא מאופיין, בדרך מסוימת, מה שטמון מתחת לפני-השטח; והחל מזה, ברצוני להצביע על פילוסוף אנגלי בולט מאוד, ג'רמי בנת'ם, שחי בין השנים 1748 ו-1832. לבנת'ם אפשר להתייחס כאופייני לחשיבה של בני-עמו, ובצדק מסוים מוכרחים לתאר את השקפותיו של בנת'ם כתועלתנות, אפילו במובן עמוק יותר. על-פי בנת'ם, משפט בסיסי מסוים טמון ביסוד סדר העולם האידיאלי. בדרך-כלל, עיקרון זה מכונה "מרב האושר האנושי". "האושר האנושי כרוך בדוגמה זו שבנת'ם הציג: "הטוב (כלומר מה שצריך לשאוף אליו כאידיאל) כרוך באושר הגדול ביותר של המספר הגדול ביותר של ישויות אנוש על האדמה." הבה נבהיר לעצמנו היטב את המשפט הזה: "הטוב כרוך באושר הגדול ביותר של המספר הגדול ביותר של ישויות אנוש על האדמה." למעשה, אותו משפט על מרב האושר על האדמה, הוא השורש העצבי של פילוסופיית התועלתנות.

עתה, יש לזכור שמשפט זה נתפס לא על-ידי בנת'ם עצמו ואף לא על-ידי תלמידיו, אלא על-ידי אלה אשר ניצבו על בסיס רוחי, כאהרימני באופן מוחלט. האוקולטיסטים במדינתו שלו אמרו: בנת'ם הציג את המשפט השטני לגמרי הזה – הם כינו אותו שטני כי, לכל אחד מהאוקולטיסטים האלה, אם היה נכון שהטוב כרוך באושר הגדול ביותר של הכמות הגדולה ביותר, אז הרוע מוכרח להיות כרוך באושר הגדול יותר של הכמות הקטנה ביותר.

עתה, אינני אומר דבר שאני רוצה להציג כהגדרה או הסבר, אלא פשוט לצטט את אשר נאמר. כך, מצד אחד, הפילוסופיה האנגלית של בנת'ם, מרב האושר; מצד שני, אותו ספיריטואליזם אנגלי האומר: "משפטו של בנת'ם הוא לגמרי של הרוע, מפני שבאותו מקרה הרוע היה האושר הגדול ביותר של הכמות הקטנה ביותר ומזה היה נובע שרוע ואושר יכולים להתקיים זה לצד זה," משפט שספיריטואליסטים לא היו מקבלים בשום תנאי. אני רק מציג כאן בפניכם עובדה של החיים הרוחיים, משמעותית בדרגה רמה ביותר, משמעותית ביחס להתנגדות העצומה שאפשר למצוא בספירה מסוימת של האדמה בין ספיריטואליזם והשקפת-עולם חיצונית.

עתה, שוב, היות שברצוני שתבינו שנפתור את ההתנגדויות הללו בתנאים שיהיו מחר, ברצוני להציג שוב לקראת סוף ההרצאה, תצוגה מקדימה; אתם יכולים להציב שלושה דברים יחד: גית'האיזם, קונטאיזם ובנת'מאיזם. שלושת הדברים הללו ניצבים, במובן מסוים, בדרך תלת-איברית אל השאיפה הרוחית של האדם לעבר העתיד. הגית'האיזם הגרמני מעוצב כך שממנו יכול לנבוע ספיריטואליזם. הקונטאיזם הצרפתי

מעוצב כך שהספיריטואליזם יכול להתפתח לצדו, כי באוגוסט קונט וסימון הקדוש אנו מגלים מיסטיקה יוצאת-דופן אשר מופיעה לצדה של הפילוסופיה הפוזיטיביסטית שלהם. עם פילוסופיית התועלתנות האנגלית, כמו אצל בנת'ם, דבר אינו אפשרי מלבד ההתנגדות החדה ביותר מצד הספיריטואליזם נגד הפילוסופיה הלאומית. זה משהו אשר טמון באדמתה של האבולוציה עצמה. הטבע הצרפתי מוכרח להתפתח כך שאותם אידיאליזם, מיסטיקה ופוזיטיביזם יהיו מוכרחים להתפתח זה לצד זה. בעוד שבטבע הבריטי באנגליה, דברים מוכרחים להתפתח עוד ועוד כך שמצד הספיריטואליסטים שלהם, יש ללחום 'בטבע הגזעי' שלהם בדרך החדה ביותר האפשרית. (כלומר מה שמוצג כפרחים הפילוסופיים של הלאום).

עם אוגוסט קונט – אינני מוסר לכם תיאוריות, אלא פשוט עובדות בודדות – הייתה נטייה ברורה כזו למיסטיקה שלמרות יישומו על פוזיטיביזם והדחייה של מורהו סימון הקדוש, לקראת סוף חייו הוא מקבל באופן ברור מאוד את קיומו של שילוש. אוגוסט קונט מכבד שלושה בשילוש שלו:

ראשון: האליל הגדול

שני: התווך הגדול

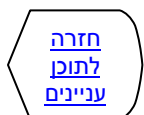
שלישי: הישות הגדולה

והוא אומר: האליל הגדול הוא חיק-האם של האנושות במרחב. המרחב עצמו הוא התווך הגדול שממנו באה האנושות. הישות הגדולה, הדמות האחרונה בשילוש שלו, היא האנושות עצמה במופשט, אשר פרושה על-פני האדמה. אוגוסט קונט מזהה את השילוש הזה, שהינו המרצה יוצאת-דופן של פוזיטיביזם ומיסטיקה.

על כך נדבר מחר.⁴

*

⁴ ההרצאה מ- 8 בספטמבר 1918 לא תורגמה לאנגלית.

רשימת ספרים והרצאות בהוצאת בדולח

רשימת הספרים וההרצאות בהוצאת בדולח מופיעה באתר:

<https://bdolah-books.wixsite.com/bdolah-books>